

Cementiri de Cabrera (Cabrera de Mar)

X: 450057.69/ Y: 598108.38

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):VIL ? Baix imperi (?):VIL ?

Elements: SIG

El cementiri de Cabrera és sota el turó d'en Punsola, sobre la carena de partió d'aigües entre la riera de Cabrera i la riera d'Agell, en una zona d'un cert pendent, però d'una visibilitat extraordinàriament àmplia, sobre tota la vall de la riera de Cabrera i sobre tota la vall d'Agell, fins a Mataró i al mar. És a 2300 m de distància del mar i a uns 150 m s.n.m.

Serra Ràfols (1928) ja hi citava la troballa d'àmfores i terrissa romana més fina, i Ribas (1932 i 1933) qualificava el jaciment de vil.la romana i hi descrivia *opus testaceum*. Posteriorment (Ribas 1952) hi situava també la troballa d'urnes que contenien cendres, i en unes notes de l'arxiu de Ribas, publicades per Prevosti (1981), també hi citava la troballa de tombes de *tegulae*, així com el camí empedrat que segurament menava a la vil.la -del cementiri a la riera d'Agell, segons Ribas-. Actualment no hi queda res de visible del què descriu Ribas, excepte un tram petit del camí empedrat, de 3,5 m d'amplada, que, com creia Ribas, podria haver estat el camí romà -secundari- que duia de la Via Augusta a la vil.la. Bona part d'aquest camí empedrat fou destruït cap el 1976, en ampliar el cementiri (Clariana, 1988,14). La prospecció de l'IPAC també resultà negativa i la meua, molt intensiva pel darrera del cementiri, on creix un bosc jove, vinya abandonada, matolls i erms, tampoc em permet trobar cap fragment ceràmic.

Conclueixo que la possible vil.la es devia aixecar justament on ara es troba el cementiri, que és un lloc ideal per establir-se, amb una visibilitat excel.lent. En desconeixem les característiques físiques i cronologia precisa. Caldria controlar obres d'excavació en el cementiri.

SERRA RÀFOLS, 1928, 53; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 89; RIBAS, 1952, núm.23; PREVOSTI, 1981b, núm.183; IPAC, Maresme.

Cementiri de Caldes (Caldes d'Estrac)

X: 460190.33/ Y: 602720.09

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER

A tocar del costat nord del cementiri de Caldes, situat a la part alta del poble, a 102 m s.n.m., s'hi ha assenyalat troballes soltes romanes actualment indeterminables. Recentment s'hi ha localitzat algun fragment de ceràmica ibèrica.

RIBAS, 1952, 97; GORGES, 1979, B-27; PREVOSTI, 1981b, 525; OLESTI, 1995, 485-486. IPAC Maresme;

Cementiri de Premià de Dalt (Premià de Dalt)

X: 445261.56/ Y: 594799.27

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER ?

Notícies històriques molt poc precises situen un poblat ibèric al turó on es troba emplaçat l'actual cementiri de Premià de Dalt. Segons l'IPAC el jaciment comprèn el mateix cementiri, i l'àrea compresa entre els carrers Travessera, Jaume I, Lluís Vives i l'Avinguda Fèlix.

Hom situa poblats ibèrics als dos promontoris de Premià de Dalt, Cadira del Bisbe o Turó dels Dos Pins i el Cementiri, sense especificar més (JAC 1962, 2). Segons J. Gómez (AECC), J. Ventura i J. Folch i Torres hi van excavar però sense publicar-ne els resultats, i sosté que sota el cementiri encara es deuen conservar restes arqueològiques (BURJACHS – DEFAUS 1987).

Les notícies són poc clares com per saber les característiques del jaciment i la seva cronologia. Si es tractés d'un jaciment ibèric pensem que es tractaria d'un assentament dispers dependent del poblat de la Cadira del Bisbe.

IPAC Maresme.

Centre Cívic (Premià de Mar)

X: 446520/ Y: 593720

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Augustià:CER

Alt imperi (indefinit):CER

En motiu de la construcció del Centre Polivalent de Recursos i Iniciatives de Premià de Mar (actual Centre Cívic), l'any 1998 Ramon Coll féu un seguiment arqueològic de les feines d'extracció de terres i fonamentació de l'edifici. Aquesta nova construcció, que reemplaçava l'antiga caserna de la Guàrdia Civil, es troba situat al carrer Esperança, amb accés també pel carrer del Nord.

Malgrat l'escassa expectativa de troballes arqueològiques, la predisposició de l'empresa constructora a facilitar l'exploració arqueològica va ser nul·la i els treballs de seguiment varen ser molt precaris i precipitats, limitant la recollida de materials.

No s'han detectat restes arqueològiques constructives perquè el sediment consistia en diverses capes de terres de riera. No obstant es varen diferenciar tres estrats diferents, el primer dels quals aportava materials d'època contemporània.

De la Ue 2 es recollí àmfora púnica (centremediterrània i ebusitana), àmfora romana itàlica, àmfora ibèrica, ceràmica ibèrica comuna, ibèrica a mà, ceràmica romana de cuina, comuna romana d'elaboració local, àmfora romana laietana, material constructiu (*tegulae*, rajol, teula moderna), ceràmica blava catalana, comuna moderna, un petxinot (*Glycimeris glycimeris*) i un fragment d'escòria de ferro, de cronologia dubtosa.

La Ue 3, amb poques diferències de l'anterior, contenia material també d'època ibèrica i romà: àmfora púnica ebusitana, àmfora romana itàlica (Dr. 1?), ceràmica comuna romana itàlica (forma Vegas 16/Com-it 7a), àmfora ibèrica, ceràmica comuna ibèrica, grisa de tipus emporità, ibèrica a mà, comuna iberoromana, comuna romana de cuina, comuna romana local, comuna romana indeterminada (petit fragment de llàntia), material constructiu (fragments de paviment d'argila trepitjada, *tegulae*), malacologia marina (indeterminada), osteologia (indeterminada) i sis fragments pertanyents a una gran escòria de ferro.

A diferència del jaciment del Vapor Vell a la plaça de la Sardana, molt proper al Centre Polivalent, la presència de materials pertanyents a la Primera Edat del Ferro és nul·la.

La homogenitat del conjunt de materials dels dos estrats antics (Ue 2 i 3), en línies generals porten a un mateix horitzó cronològic. Malgrat l'escassa presència de formes, el material d'importació ens data els estrats a cavall dels segles II i I a.C. (àmfora i vaixelles itàliques), si bé altres materials podrien inscriure's a períodes de l'ibèric ple (àmfora púnica, ceràmica comuna ibèrica). També la vaixel·la de cuina elaborada a torn lent ens ofereix també una datació d'aquest període per al conjunt, especialment formes que semblen imitacions de les plates itàliques Vegas 14.

COLL, 1999c; COLL, 2000.

Cinnamond, Can (Sant Vicenç de Montalt)

X: 459376.47/ Y: 602138.66

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU ? Baix imperi (?):ERU ?

Elements: DIP

Prop de la masia de Can Cinnamond, sobre una elevació, a 40 m s.n.m., entre el marge occidental de la riera de Sant Vicenç i a l'inici del torrent dels Germans, s'hi va trobar un dipòsit d'*opus signinum* en molt mal estat de conservació. Era de planta quadrada, d'1'4 m de costat, i estava col.locat sobre una capa de grava pastada amb fang i una altra d'argamassa.

El caràcter industrial d'aquestes restes, i la ubicació "tocant a la vil.la" que en dona Ribas, ens porten a pensar en la possible presència d'un establiment rural .

RIBAS, 1952, 95, núm.72; PREVOSTI, 1981b, 522-523; IPAC Maresme.

Club de Tennis La Cisa (Vilassar de Dalt)

X: 446350/ Y: 595800

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU Baix imperi (?):ERU

Segons explica P.Ubach a les seves *memòries etno-arqueològiques...* durant les obres de construcció del club de tennis de la cisa, dins la urbanització del mateix nom, es va descobrir un "forn romà, edificacions i grans quantitats de materials" que van ser destruïts immediatament sense poder ser documentats. també, a uns 100 m direcció al camp dels *hermanos*, Ubach també documenta fragments de *tegula* i pedres. Ubach considera que aquests materials constructius provenen d'alguna edificació antiga propera. els sondeigs que va efectuar a la zona van resultar negatius en quant a restes constructives, però si que va poder recollir material ceràmic.

La informació que ens ha arribat ens fa interpretar el jaciment com un establiment rural, relacionat amb els jaciments de El Caminet, Sota el Camp de Futbol i el Sot del Pi, de cronologia indeterminada.

UBACH, 1994, 97-98.

Col·legi dels Salesians (Mataró)

X: 452651.15/ Y: 599127.63

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; julioclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: 60/ 150; Cronologia final: 60/ 150

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Juli-Claudi:VIL Flavi:VIL s. II d.C:VIL

Elements: MOS NEC SIG

A tres punts propers al Col·legi dels Salesians, a davant, a la jardineria Bada, al costat, a uns 1500 m. del Camí del Mig i a darrera, situat sota el peu del Turó del Molí del Vent, a la part alta de la plana que es troba davant el mar, van trobar-se restes d'època romana, segurament corresponents a la mateixa construcció, a 60 m. snm.

Ribas, el 1933 dona les primeres notícies de 2 dels tres punts, la J. Bada i al darrera del Col·legi, establint-hi troballes contemporànies de materials i mencionant la presència anterior d'estructures constructives destruïdes a la Jardineria. En el seu arxiu, Ribas ens descriu aquestes estructures i ens les documenta el 1934.

El 1952 Ribas menciona la troballa de materials al tercer punt, al costat del Col·legi, i la presència d'estructures i enterraments.

El 1977 la S.A.M.M., que també fa la distinció en tres zones, proposa la possibilitat que els tres corresponguin a una mateixa estructura, cosa que Prevosti corrobora el 1981.

Les estructures documentades podem localitzar-les a la Jardineria Bada, on trobem parets d'uns 80 cm. de gruix i alguna amb uns 18 m. de llargada. La majoria corrien de Nord a Sud i d'Est a Oest. També tenim restes de paviments "ordinaris" (*signinum*) i mosaics. Al costat del Col·legi es documenten també alguns mosaics i a més, restes d'enterraments en tègula i alguna urna funerària. En trobem també a la J. Bada, només del tipus tègula.

En aquests dos punts que hem estat mencionant també trobem restes de materials, sobretot ceràmics, que corresponen a fragments de Terra Sigil·lata indeterminada i Ceràmica Comuna a la J. Bada i ceràmica Sigil·lata indeterminada, un fragment amb l'estampilla CRIZPV...(segurament del taller de Crispvs de la Graufesenque o Montans), una llantieta, un *pondus* i un fragment de TS Sud-gàl·lica de la forma Drag. 37 a darrera el Col·legi, lloc on només es va localitzar materials. Al costat dels Salesians no van documentar-se materials significatius.

A partir d'això podem establir que ens trobem davant les restes d'una vil·la romana amb la seva necròpolis. Això ens ho fa pensar la presència d'estructures de luxe com poden ser els mosaics.

La seva cronologia s'estendria al llarg dels segles I-II dC, cosa que ens indica la presència de TS Sud-gàl·lica, però la seva continuïtat podria estendre's fins al Baix Imperi.

RIBAS, 1933, núm. 13; RIBAS, 1952, núm.25, 47, 48; ESTRADA I GARRIGA, 1969, núm.120,122-123; S.A.M.M., 1977, NÚM. 48-50; PREVOSTI, 1981b, núm. 253-255; IPAC Maresme.

Colomer, Can (Premià de Mar)

X: 445580/ Y: 593700

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU ? Baix imperi (?):ERU ?

La propietat de Can Colomer es troba entre els torrents Castells i Malet, just per sota del Camí del Mig. S'esmenta la troballa de materials ceràmics superficials (que no s'especifiquen) i de restes de paviment d' *opus signinum* en aquest indret.

Tot i que no pot assegurar-se, resulta probable la relació d'aquestes restes amb les documentades a Ca l'Escoda (Premià de Dalt) atesa la poca distància que separa ambdós llocs.

L'atribució de Gorges (GORGES 1979, B-141) és errònia, ja que està parlant del Palmar Hotel.

LLANAS-MONTALBAN-GÓMEZ, 1977, 20; GORGES, 1979, B-141; PREVOSTI, 1981b, 120.

Coll de la Gironella (Argentona)

X: 447368.95/ Y: 599465.22

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: EI/. Tipologia per èpoques: Romana:VAR

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:EI/

Al Coll de Gironella, que es troba a uns 432 m s.n.m., en un lloc de molt pendent, s'hi han assenyalat restes de l'època ibèrica: habitacions i ceràmica en superfície (el tipus de la qual desconeixem), i també una troballa solta romana avui dia indeterminable.

Les restes podrien correspondre a un establiment ibèric.

RIBAS, 1952, 47; PREVOSTI, 1981b, 219; MALUQUER DE MOTES i altres, 1986, 78; IPAC, Maresme.

Comalada, Can (Argentona)

X: 450062.91/ Y: 601765.45

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: 0; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: 200/ 300

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:CER Augustià:CER

Juli-Claudi:CER Flavi:CER s. III d.C:CER Baiximperial:CER

A la finca de Can Comalada, al nord de la casa de Can Comalada Nou, que es troba a l'est de l'autopista B-40 i de la riera d'Argentona, al vessant sud d'un petit turó, a uns 80 m s.n.m., s'hi ha localitzat una troballa solta romana avui dia indeterminable i material superficial: ceràmica ibèrica, un fragment de TS africana C, àmfora: tarraconesa (entre la qual Dressel 2/4), itàlica Dressel 1 i punicoebusitana, i tègules.

RIBAS, 1952, 97; PREVOSTI, 1981b, 228; OLESTI, 1995, 447; IPAC, Maresme.

Confluència de les rieres de la Vall i de Can Cabot d'Amunt (Sant Andreu de Lllavaneres)

X: 457108.72/ Y: 602428.95

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):VIL Baix imperi (?):VIL

Elements: MOS

En una zona avui dia urbanitzada, a la confluència de les rieres de la Vall (actual passeig de Joaquim Matas) i de Can Cabot d'Amunt (actual passaig de la Verge de Montserrat), amb la Riera de Lllavaneres, a 95 m s.n.m, s'hi van trobar dos mosaics amb tesselles de colors.

No obstant la migradesa de la informació, el tarannà luxós de les restes permet proposar la possible existència d'una vil·la.

BARTRES-MANAU, 1986, 61; IPAC Maresme.

Confluència del camí del Mig i la riera de Cabrera (Cabrera de Mar)

X: 450164.08/ Y: 596797.47

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -200/ -50; Cronologia final: 100/ 200

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Alt imperi (indefinit):ERU

Elements: SIG

Restes situades entre el Camí del Mig, l'autopista C-32, la Riera de Cabrera i la carretera de Vilassar a Argentona, és a dir, en la plana de Cabrera de Mar, a uns 1250 m de distància del mar i entre 40 i 45 m d'alçada s.n.m., en un terreny que abans feia un pendent suau i ara està reestructurat en grans terrasses de conreu ben horitzontals. Ribas hi havia vist restes de parets molt desfetes, paviment d'*opus testaceum* i molta ceràmica: campaniana, sigillata, comuna romana amb abundància de plats de vora fumada, una àmfora sencera i altres fragments d'àmfora, un pes de teler, vidre i un fragment de vidre pla, segurament de finestra. Nosaltres no hi hem vist cap estructura.

En canvi hi hem trobat força ceràmica ibèrica comuna i àmfora itàlica per tota la zona, tot i que gens de ceràmica romana. Tot i amb això pensem que devia ser un establiment rural d'època republicana, que va perviure en l'alt imperi. Els camps han estat anivellats i probablement les restes han desaparegut en fer les remocions de terres. Ara bé, en fer-los horitzontals, els pagesos poden haver buidat les parts altes dels camps i haver reomplert les baixes, on pot haver quedat soterrat algun vestigi de les construccions antigues.

RIBAS, 1933, núm.29; RIBAS, 1952, núm.33; PREVOSTI, 1981b, 173; IPAC, Maresme.

Convent de les Monges Benedictines (Mataró)

X: 453753.788/ Y: 599396.86

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Alt imperi (indefinit):VIL ?

Elements: MOS SIG

Sota el Convent de les monges Benedictines, entre el carrer Mossèn Cinto Verdager i el carrer Onofre Arnau, a l'actual casc urbà de Mataró, a uns 38 metres s.n.m. van trobar-se restes constructives romanes.

Les restes van ser documentades per primer cop per Ribas el 1933, repetint la notícia autors posteriors.

La troballa identificada per Ribas ens és descrita com un mosaic d'*opus marmoreum* i un paviment d'*opus signinum*, acompanyats per sigil·lata, ceràmica i monedes.

Les restes poden ser interpretades com una vil·la, pel fet que tenim la presència d'elements de luxe com seria aquest mosaic de marbre, possiblement altimperial.

RIBAS, 1933, 65-66; RIBAS, 1952, 90; S.A.M.M., 1977, núm.60; PREVOSTI, 1981b, núm.263; IPAC Maresme.

Corma S.A. (Premià de Dalt)

X: 447047.22/ Y: 594847.63

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -50/ 50; Cronologia final: -50/ 50

Tipologia principal: ABO. Tipologia per èpoques: Romana:ABO

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ABO ? Augustià:ABO ? Juli-Claudi:ABO ?

Jaciment situat al costat del Camí del Mig, a la banda de muntanya (així doncs, dins el terme de Premià de Dalt), dins els límits de propietat de Can Roig/Corma SA. No es documenten restes constructives, però s'hi ha pogut recollir ceràmiques en dues ocasions: a l'any 1987, en un camp proper als hivernacles de Can Roig, arran del Camí del Mig i al costat de Corma SA; posteriorment, a pocs metres per sota d'aquest lloc el 1995, en motiu d'unes obres, es va poder fer una recollida d'urgència de més materials arqueològics³⁰.

La primera notícia que tenim es tracta de fragments força rodats de ceràmica ibèrica (a torn i a mà, de les quals destaca un "coll de cigne"), àmfora ibèrica i romana, un bola de fang i fragments de *tegulae*, a més d'una peça dentària d'un gran mamífer i ceràmica moderna; en segon lloc es van trobar fragments d'àmfora Pascual 1 (alguna amb grafit), a més d'itàlica (amb un fragment del tipus DB), ceràmica comuna romana i de cuina molt trinxada, ceràmica comuna ibèrica força rodada i materials constructius (*tegulae* i *imbrices*).

Cal destacar el caràcter rodat dels materials ibèrics que podrien ser aportacions de les rierades d'algun establiment de més amunt; per tant tindriem un jaciment amb un horitzó cronològic d'època tardorrepublicana. Hom ha suggerit la possibilitat, per l'acumulació de fragments de Pascual 1 i l'aspecte arqueològic del lloc, que es tracti d'un abocador dels segles I aC i I dC (CAZORLA – COLL – JÁRREGA 1997, 183). Malgrat l'absència de ceràmiques fines, tenim algunes importacions com són la ceràmica de cuina romana, ja present des d'abans del canvi d'Era, i una acumulació d'àmfores Pascual 1, que ens situen el jaciment fonamentalment al segle I aC.

COLL, 1990b; OLESTI, 1995, 422; CAZORLA-COLL-JÁRREGA, 1997, 183, fig.4, núm.16-18; IPAC Maresme.

³⁰ Els materials de la primera recollida estan en mans de S. Sánchez i els del 1995 es troben al Museu de Premià de Mar i van ser recollits per J. Calvís.

Costat del Turó de l'Infern (Cabrera de Mar)

X: 448409.07/ Y: 597744.55

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER

Al costat del Turó de l'Infern, al seu nord-oest, en la zona on el terreny fa un replà i per on passa el camí que va a la creu del Montcabrer, es troba aquest jaciment inèdit. La zona, tot i ser dalt de la carena que separa la vall de Cabrera de la vall de Cabrils, en aquest punt és plana. Està coberta de bosc, és a uns 305 m s.n.m. i a uns 3 Km de distància del mar.

Segons informa Josep Ramírez, en el marge del camí s'hi recullen sílex petits. Jo no n'hi he trobat cap. En canvi tant en la zona del camí, com cap dins del bosc, hi he trobat algun fragment de ceràmica ibèrica a torn, sense forma i, per tant, sense cronologia precisa. La proximitat del Turó de l'Infern fa sospitar que deuen provenir d'aquell jaciment.

Costat occidental de la riera del Balís (Sant Andreu de Llavaneres)

X: 458480/ Y: 601870

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: TOM. Tipologia per èpoques: Romana:TOM

Tipologia per períodes:

A banda i banda del Camí de Sant Llop, vora el marge occidental de la Riera del Balís, a 43 m s.n.m, s'hi van localitzar dues tombes romanes.

RIBAS, 1952, 97; PREVOSTI, 1981b, 499, 515; IPAC Maresme.

Costat oposat al Cementiri (Cabrls)

X: 447834.84/ Y: 597956.88

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: TOM. Tipologia per èpoques: Romana:TOM

Tipologia per períodes:

Jaciment situat uns metres a l'est del cementiri de Cabrls, molt a prop seu. Es troba en una petita elevació de 175 m sobre el nivell del mar, a la part alta del Torrent de Rodós, entre dues rieres.

M. Ribas hi situa restes romanes indeterminades (RIBAS 1952, 96); M. Prevosti amplia la notícia anterior afegint la presència de dues tombes al nord de les troballes anteriors¹ (PREVOSTI 1981, 151-152).

No podem determinar l'entitat del jaciment ni la seva cronologia però si les restes indeterminades fossin part de construccions, podríem tenir, de nou, un establiment rural d'època romana amb tombes a prop seu.

RIBAS, 1952, 96; PREVOSTI, 1981b, 151-152.

Cova de les Encantades o Cau de les Bones Dones (Cabrera de Mar)

X: 448849.85/ Y: 597216.39

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -400/ -350; Cronologia final: 180/ 192

Tipologia principal: SAN. Tipologia per èpoques: Preromana:SAN Romana:SAN

Tipologia per períodes: Ibèric:SAN Republicà:SAN Augustià:SAN Juli-Claudi:SAN Flavi:SAN s. II d.C:SAN

La Cova de les Encantades s'obre al vessant meridional de la muntanya del Montcabrer, a pocs metres del cim coronat per la creu, a la vora de la divisòria entre els termes de Cabrls i Cabrera, dins d'aquest darrer. És una cavitat granítica doble, un gran "tafoni" de paret, de 6,8 m de profunditat màxima, amb dues obertures a l'exterior i de molt difícil accés.

La zona és molt costeruda, de pendent fortíssim, terreny molt àcid, cobert de bosc, a 2400 m de distància del mar i a 240 m s.n.m.

Ribas havia trobat molts materials ibèrics per tota la muntanya, i en especial davant la cova, entre els que destaquen diverses destrals de pedra polida, una de les

³¹Segons comunicació personal del mateix Marià Ribas.

quals, de petites dimensions, ell qualifica d'ofrena, raspadors, ganivets i sagetes de sílex, ceràmica prehistòrica, així com ceràmica ibèrica i campaniana. Escriví que la cova fou habitada en l'època neolítica. L'interior de la cova no es va excavar, car no hi havia nivell de terres, sinó tan sols la roca com a sòl. El grup d'arqueologia de Vilassar de Dalt, amb el Sr. Pau Ubach, en els anys 50, hi fe un recull superficial. Sempre s'havia interpretat com un refugi prehistòric, fins a la intervenció de Coll i alt.(1993; 1994) a qui es deu la reinterpretació com a santuari en cova ibèric. Davant la troballa, a partir del 1981, d'algunes peces excepcionals, per part de Jordi Bagà, s'hi feu una excavació d'urgència, el 1993, centrada en l'àrea davant de la cova i voltants. El sector davant de la cova ha resultat ser ja expoliat per furtius, mentre que els trobats intactes resulten perifèrics. S'han recuperat milers de bocins de terrissa, que s'interpreten majoritàriament com ofrenes que es trencaven i llençaven davant de la cova, de forma ritual. D'aquí la presència de ceràmiques escampades per tota la muntanya. Els materials recuperats donen fe de la utilització del santuari des del segle IV a.C. fins a Còmode, per bé que l'etapa d'ofrenes, més abundants va del 130/125 a.C. al 50/40 a.C. Ultra les ceràmiques corresponents a l'època (ceràmiques de vernís negre, TS itàlica, un fragment de TS sud-gàl.lica, àmfora púnica, àmfora Tarraconense 1, Pascual 1 i Dressel 2-4, ceràmica de parets fines itàlica i local, comuna itàlica, comuna africana, grisa ibèrica de la costa catalana, ibèrica comuna a torn, oxidada, grisa i pintada, comuna de probable filiació eivissenca, ibèrica feta a mà, ibèrica a torn d'ús votiu, *dolia* i tègules) i monedes ibèriques i imperials d'August fins a Còmode, destaquen una sèrie d'objectes de funció votiva o simbòlica, com un betil, unes banyes de ceràmica, una serp de bronze, dos caps de Demeter i nombrosos vasos en miniatura. El nom de la cova, la perduració fins a l'actualitat de la tradició de lloc de caire màgic, les abundants llegendes que circulen entorn de la cova, són prova suficient que aquest indret s'ha de qualificar com una cova-santuari ibèrica.

TORRAS, 1888; SERRA RÀFOLS, 1928, 54; RIBAS, 1934, 15,24-25,38,41; RIBAS, 1964, 24,100,102,220; GARCIA-ZAMORA, 1993; COLL-CAZORLA-BAYÉS, 1993; COLL-CAZORLA-BAYÉS, 1994; IPAC, Maresme.

Creu de l'Abellà (Cabrera de Mar)

X: 448348.28/ Y: 598498.3

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: EI/. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:EI/

Entre les Brolles de l'Abril i la Creu de l'Abellà, dues elevacions al nord-oest del terme de Cabrera, Ribas hi situava restes de poblament ibèric.

La Creu de l'Abellà és una muntanya de 305 m s.n.m. i les Brolles de l'Abril, de 450 m s.n.m.

Ribas escriu:"...a les Brolles de l'Abril. Restes d'un poblament, del qual es conserven parets en el pendent que dona de cara a mar. Hi ha unes coves com les de

Burriac i d'altres de naturals en els espadats de la part alta de la muntanya: la ceràmica hi és abundant i s'estén cap a la Creu de l'Abellà, on hem vist alguna paret molt desfeta." Les prospeccions de l'IPAC no hi tornaren a localitzar res, a part de les marjades de conreu, tot i que està molt boscat, cosa que dificulta veure-hi res. Jo tampoc hi he sabut veure res de significatiu.

RIBAS, 1952, 47, núm.72; IPAC, Maresme.

Creueta, La (Cabrera de Mar)

X: 450160.28/ Y: 597223.04

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Flavi:ERU s. II d.C:ERU

s. III d.C:ERU

Elements: EPI SIG

La Creueta es troba al vessant esquerre de la riera de Cabrera, uns 350 m per sobre del Camí del Mig, sobre l'elevació de terreny que hi ha entre la riera de Cabrera i el torrent de Meniu. És a uns 1550 m de distància del mar i a uns 70m s.n.m.

Ribas (1933, núm 29) hi citava la troballa de molta ceràmica, paviment d'*opus testaceum* i restes molt desfetes de parets. Posteriorment la donà com a vil·la (Ribas, 1952, núm 84). Fabre, Mayer i Rodà (IRC, I, 94) estudiaren un fragment d'una placa espessa de marbre blanc amb inscripció, potser una estela, amb motius decoratius vegetals, procedent de la Creueta, que dataren cap a la fi del segle I o més segurament en el segle II. Les lletres conservades no permeten cap lectura acurada, tot i que sembla un epitafi. Es conserva a la parròquia de Sant Feliu de Cabrera. Actualment, la zona està molt urbanitzada, excepte uns camps erms que queden entre les cases i la carretera, on encara es recullen ceràmiques ibèriques comunes i romanes. Hi he trobat un fragment de sigillata clara africana C. En canvi no s'hi veu cap resta constructiva. Les que veié Ribas devien ser més amunt i, per la seva descripció, no permeten la denominació de vil·la, però sí d'establiment rural romà, tot i que ja hagin desaparegut en fer les cases o bé encara estiguin soterrades en algun punt de la zona. Caldria vigilar qualsevol remoció de terres que es fes en aquest indret.

RIBAS, 1933, núm.29; RIBAS, 1952, núm.84; PREVOSTI, 1981b, núm.185; IPAC, Maresme. IRC, I, núm.94;

Cusani, Can (Argentona)

X: 451085.31/ Y: 598828.49

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER

En un camp de conreu al nord de la masia de Can Cusani, que es troba al veïnat del Cros, a l'oest de l'autopista C-32, i emmarcada pels torrents de Madà i de Can Bartrina, a 60 m s.n.m., s'hi ha recollit ceràmica ibèrica i un fragment d'àmfora itàlica.

IPAC Maresme.

Darrera Can Villardaga (Cabrera de Mar)

X: 449765.58/ Y: 597508.97

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER

Darrera Can Vilardaga, dins del poble de Cabrera, sobre l'Esplai, antic Can Vehils, just al costat del torrent de Ca l'Ignasi, que desguassa en la riera de Cabrera, es troben ceràmiques ibèriques.

És un camp dedicat a l'horticultura, actualment pla, però abans devia ser de pendent suau, a uns 2000 m de distància del mar i a uns 85 m s.n.m.

En les meves prospeccions, hi vaig veure alguns fragments de ceràmica ibèrica comuna, no excessivament dispersos, de forma que podrien indicar la presència propera d'alguna resta antiga.

Caldria vigilar qualsevol moviment de terres en aquest camp, que hem pogut prospectar, així com en els dels voltants, que no hem pogut prospectar.

Desviació d'Aigües / Riera de Sant Simó (Mataró)

X: 454543.57/ Y: 599800.38

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU Baix imperi (?):ERU

Propor a la Desviació d'Aigües i la Riera de Sant Simó, una mica a sobre del Camí de les Cinc Sènies, a l'altura de l'actual carrer Amèrica, dins el casc urbà de Mataró, documentem restes d'estructures romanes, a 40 metres s.n.m.

Ribas, el 1952, és el primer en mencionar les restes presentant-nos les estructures que observa.

Aquestes estructures corresponen a una paret d'uns 12 metres de llarg i dos enterraments romans.

Pel que fa al material relacionat amb els elements constructius tenim ceràmica comuna i tègula.

El fet que la paret sigui tan llarga ens fa entrar en dubte si això no correspondria a una vil·la (Prevosti).

Pel que fa a la cronologia, podem indicar que ens trobem davant unes estructures possiblement Alt Imperials.

RIBAS, 1952, núm.135; S.A.M.M., 1977, núm.89.12; PREVOSTI, 1981b, núm.271; IPAC Maresme.

Duran, Can (Sant Vicenç de Montalt)

X: 458110/ Y: 604070

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU Baix imperi (?):ERU

Elements: SIG ?

Al nord-oest del poble de Sant Vicenç de Montalt, en un indret anomenat Can Duran que no ha estat possible identificar amb exactitud, s'hi van trobar pedres planes d'una cara, morter, fragments de paviments i un possible tros de gresol. També s'hi van documentar fragments d'àmfores, dòlies, tègules, llànties, ceràmica comuna, dos pesos i alguns ferros. Aquestes restes poden relacionar-se amb un establiment rural romà.

RIBAS, 1952, 95, núm.73; PREVOSTI, 1981b, 523-524; IPAC Maresme.

Edifici Mar (Premià de Mar)

X: 446330/ Y: 593770

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: -50/ 50

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Preromana:CER Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric:CER Republicà:CER Augustià:CER

Jaciment situat a la Gran Via de Lluís Companys, 131-139 i detectat durant les obres de construcció de l'actual Edifici Mar a Premià de Mar l'any 1998. El seguiment de les obres va anar a càrrec de Ramon Coll Monteagudo qui presenta els resultats de la intervenció (COLL 1999B; COLL 2000B)

No s'ha documentat cap resta constructiva però si alguns estrats de terres de formació per al.luvió que contenien materials arqueològics. S'han detectat 3 nivells arqueològics diferents:

Nivell I: estrat superficial compost per terra flonja, de color marró, amb abundants restes constructives i alguna claveguera que tallava l'estrat i d'una potència mitjana d'entre 80-90 cm. El material arqueològic recuperat en aquest nivell consisteix en àmfora púnica ebusitana, àmfora itàlica, ceràmica ibèrica comuna, ibèrica a mà, àmfora ibèrica, àmfora romana laietana del tipus Pascual 1, ceràmica romana de producció local, material constructiu (*tegula?*, *imbrex*).

Nivell II: terra de riera, solta, generalment de gra mig, de color beix a vermell rovellat, segons les zones i amb capetes argilenques molt més compactes. L'estrat assolia els 5 m de profunditat i presentava materials arqueològics d'època ibèrica: àmfora púnica ebusitana, àmfora itàlica, ceràmica ibèrica comuna, grisa de tipus emporità, ibèrica a mà, àmfora ibèrica, àmfora romana de producció local, ceràmica comuna romana local, material constructiu (*tegula?*, rajol), malacologia i l'abans al.ludit fragment de paleosòl.

Nivell III: nivell semblant a l'anterior però que a partir dels 5 a 7 metres de profunditat varia pel fa al material arqueològic: apareixia també material datable en la I Edat del Ferro.

La migradesa de la troballa no ens aporta dades històriques fiables perquè l'escàs material recuperat no és prou significatiu ni quantitativament ni qualitativament per a donar una cronologia exacta. De tota manera, es creu que l'edifici Mar és paral.lelitzable fins a un cert punt amb la Plaça de la Sardana (Vapor Vell), relativament proper, pel que fa a l'estratigrafia de les terres de riera: restes ibero-romanes en els primers nivells, força rodades en general, per continuar amb troballes encara més antigues que ens portaren primer a l'ibèric ple i després a l'època del Bronze Final-I Edat del Ferro. Aquesta darrera etapa sol aparèixer a partir dels 4 mts. de fondària en nivells al.luvials.

COLL, 1999d; COLL, 2000.

Edificis Vicor (Vilassar de Mar)

X: 448800/ Y: 595000

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes:

Aquest lloc es troba prop dels anomenats “edificis Vicor”, situats entre el torrent de la Santa i la riera de Cabrils. Aquí, a finals de la dècada del 1980, durant unes obres, es veshllumaren dues àmfors romanes trencades (no sabem si es tracta d'àmfors senceres o fragments, ni tampoc la seva tipologia) que no es van poder recuperar (Anònim 1988, 9). Hom creu que molt aprop hi deu haver un establiment rural (Coll-Cazorla 1992, 8).

ANÒNIM, 1988; COLL-CAZORLA, 1992, 8.

Entre can Pujol i can Roca (Cabrera de Mar)

X: 450658.05/ Y: 597432.02

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Preromana:CER Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric:CER Republicà:ERU Alt imperi (indefinit):ERU

Les restes foren observades en la franja de terreny situada entre l'autopista C-32 i Can Pujol. Can Roca ja no existeix. Compren, per tant, Can Pujol, Can Lledó i els terrenys que hi ha fins a la carretera que s'ha construït com alternativa al Camí del Mig. És a la dreta del torrent d'Agell, entre els 40 i 75 m s.n.m., en una zona de pendent suau, a uns 1200 m del mar.

El 1932, Ribas publicà aquest lloc com a vil.la romana. En obres posteriors hi va tornar a fer referència. Però en el seu arxiu, en guardava la descripció més extensa, publicada per Prevosti (1981), on diu que el 1933 s'hi feren unes obres i aparegueren parets, paviment “ordinari” i molta ceràmica i àmfors. Encara, posteriorment, anotà que el 1940 s'hi descobriren més parets i paviments, juntament amb ceràmica, però tot fou destruït. En fer les obres de l'autopista C-32, l'empresa CODEX fou encarregada pel Servei d'Arqueologia de la Generalitat d'obrir-hi rases de prospecció i no hi aparegué res. Vàrem suposar que ja devia estar destruït, com va escriure Ribas. Viñals (1998), però, encara va poder recollir algunes ceràmiques que aparegueren quan la màquina feu rebaixos en la zona de la riera d'Agell, tocant al Camí del Mig: vora i part superior d'àmfora ibèrica amb les nanses, el tronc d'una àmfora ibèrica gairebé sencera,

amb les nanses i un fons de vas de ceràmica feta a mà, tot plegat sembla de l'ibèric ple. Actualment ja sols és possible de prospectar la zona de Can Pujol, on hem trobat algun fragment escadusser de ceràmica ibèrica comuna. De Can Lladó fins a l'autopista està tot urbanitzat. Desconeixem, doncs, la cronologia d'aquest establiment, excepte la presència d'uns materials de l'ibèric ple. Tampoc sabem res del seu caire i extensió, per la qual cosa sols podem confiar en el criteri de Ribas, qui el va qualificar de vil·la. No obstant això, si mai s'han de remoure terres en els camps sobre l'autopista, caldrà vigilar-los.

RIBAS, 1932, 324; PREVOSTI, 1981b, núm.180; CODEX, 1992, 45-53; VIÑALS, 1998; IPAC, Maresme.

Entre el Montcabrer i l'autopista (Cabrera de Mar)

X: 448986.64/ Y: 597030.2

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:EI/ ? Alt imperi (indefinit):ERU

Baix imperi (?):NEC

Tota l'extensa zona entre el vessant meridional del Montcabrer i l'autopista, és zona de troballes arqueològiques continuades. Es tracta de tot el vessant de la muntanya, que és molt pendent i àcid en la part alta, i a mesura que s'acosta a l'autopista es fa més suau, argilós, amb bons camps de conreu. Abraça dels 312 m s.n.m. de la zona del cim, fins als 55 m s.n.m.de la part baixa, i dels 2450 m de distància entre el cim i el mar i els 1600 m de distància entre l'autopista i el mar.

Serra Ràfols citava, sobre el Montcabrer, habitacions ibèriques i romanes (amb un interrogant) i ceràmica "des de la més grollera a mà a la més fina". Ribas també descrivia restes d'un poblat ibèric sobre el Montcabrer, així com restes d'una vil·la romana, on hi havia trobat dues sitges amb urnes fetes a mà, dues sepultures excavades a terra i amb lloses de ceràmica, amb vasos petits, romans, fets a torn, fragments d'una llantieta amb decoració d'un senglar, trossos de vidre blanc i blavós i sigillata, a més d'altres sepultures bastant desfetes, de forma rectangular, de 0,40 x 1,85 m, amb lloses de pedra als costats i sense tapa, que li semblaven romanes molt tardanes. Tot plegat ho ubicava "cap a la meitat de la pendent de cara a mar", zona per la qual també trobava ceràmica ibèrica. Prevosti (1981) ja explicava com entre el Montcabrer i l'autopista es troben ceràmiques ibèriques i romanes, en superfície, molt abundants i de forma bastant ininterrompuda.

La meua prospecció actual ho ha confirmat, tot i que segueixo ignorant el punt exacte on es van trobar les tombes i les sitges que descriu Ribas. Ara, però, sabem que la gran abundor de ceràmiques del vessant més immediat a la cova de les Encantades, deu provenir de les ofrenes que s'abocaven muntanya avall. En la zona més planera, és on es devia ubicar algun establiment rural romà, al qual podria correspondre el forn romà del Veral de Bardina .

SERRA RÀFOLS, 1928, 54; RIBAS, 1933; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945; RIBAS, 1952, núms.22, 70; PREVOSTI, 1981b, núm.188; SANMARTÍ, 1986, 645-646; IPAC, Maresme.

Entre el pujolar i el Rocar d'en Serra (Argentona)

X: 449072.61/ Y: 600994.64

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VAR. Tipologia per èpoques: Romana:VAR

Tipologia per períodes:

A l'inici de la carretera del Rocar d'en Serra i al vessant nord del turó del Pujolar, a 300 m s.n.m., s'hi assenyala la presència de restes indeterminades romanes.

RIBAS, 1952; PREVOSTI, 1981b, 220; SANMARTI, 1986, 657; IPAC, Maresme.

Entre Santa Margarida i la Riera d'Argentona (Cabrera de Mar)

X: 451558.59/ Y: 596983.65

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: 300/ 700

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Juli-Claudi:VIL Flavi:VIL s. II d.C:VIL Baiximperial:VIL

Elements: ARQ ESC MOS SIG TER

Jaciment situat a la plana al·luvial de Cabrera, darrera Cal València, entre la riera d'Agell i la d'Argentona, a uns 450 m de la platja i a uns 10 m s.n.m. El 1934, Ribas ja esmenta aquesta vil·la, que posteriorment torna a publicar en diverses ocasions. Barral (1978, núm. 125) en publicà els mosaics. Segons Ribas, s'hi havia trobat una part d'un hipocaust, una estatueta de marbre femenina, que va ser venuda, fragments de mosaic de marbre policroms i altres en blanc i negre. Respecte de la ceràmica, Ribas es limita a escriure que s'hi van trobar molts altres materials com els descrits a la vil·la de la capella de Santa Margarida, que anaren a parar a les col·leccions Clariana i Barba, avui desaparegudes. Prevosti va publicar una planta parcial de la vil·la, executada per Ribas, on s'observen dues habitacions pavimentades d'*opus signinum*, altres parets que devien dibuixar altres habitacions, dues pilastres davant d'una habitació, potser d'un pòrtic, i un desguàs. La prospecció superficial actual, ha donat fragments de ceràmica ibèrica comuna, vuit fragments de *tegulae* amb vora i molts més sense vora, un de TS sud-gàl·lica, un de vora de TS africana D, forma Lamboglia 42, i molts fragments d'*opus signinum*. Desconeixem, amb exactitud, la cronologia d'aquest jaciment, tot i que

sabem que va viure com a mínim en l'etapa imperial. Es tracta d'una vil·la rica, com solen ser-ho les situades en primera línia davant del mar.

RIBAS, 1934, 73; RIBAS, 1952, núm.36; PREVOSTI, 1981b, núm.177; IPAC, Maresme.

Escarraman, Ca l' (Cabrera de Mar)

X: 449142.43/ Y: 597417.78

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER

Ca l'Escarraman és una antiga masia situada a l'oest del poble de Cabrera, al peu del Montcabrer. En els seus voltants, especialment a llevant i a ponent de la casa, s'hi troben ceràmiques antigues.

És una zona d'un cert pendent, amb els camps aterrassats, a la riba dreta de la riera de Cabrera i a l'esquerra de l'inici del torrent dels Vinyals, a uns 140 m s.n.m. i a 2360 m de distància del mar. Les restes s'extenen per una zona aproximada de 360 per 100 m.

Hi he observat ceràmiques ibèriques.

Es podria tractar d'una zona de necròpoli (per la finca veïna de Can Mateu-Ca l'Arnau, s'havien trobat enterraments ibèrics, segons Pellicer i Ribas) o d'un assentament ibero-romà, o fins i tot anterior. No hi ha prou dades per interpretar les troballes, ara bé, caldria vigilar qualsevol moviment de terres en la zona.

Escoda, Ca'l (Premià de Dalt)

X: 445697.66/ Y: 594209.98

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Augustià:VIL Juli-Claudi:VIL Flavi:VIL s. II d.C:VIL s. III d.C:VIL Baiximperial:VIL

Elements: BOB FOR MOS SIG

Jaciment situat arran del Camí del Mig, a la banda de muntanya (també a prop de l'autopista C-32), i al vessant est del torrent Castell. Es troba dins la propietat de Ca l'Escoda de Premià de Dalt, prop del límit de Premià de Mar car, recordem-ho, el Camí del Mig suposa els límits territorials dels municipis de mar i els de muntanya.

Les vicissituds del jaciment no han permès estudiar-lo correctament i les notícies que en tenim són fruit de l'extracció de terres o de l'anivellament del terreny. Per això

el jaciment és conegut ja des dels anys 1930 a 1935, moment que sembla ser es van veure restes d'alguna construcció romana que va ser destruïda. A partir d'aquest moment han anat sovintejant la troballa de materials arqueològics (GÓMEZ 1976, 12; LLANAS-MONTALBÁN-GÓMEZ 1977, 20; ÁLVAREZ 1978, 10). Entre els anys 1979 i 1980 es van fer uns nous rebaixos del terreny molt importants els quals van motivar algunes prospeccions a càrrec dels membres de l'AECC de Premià de Mar i M. Prevosti i J. Ramírez. Més que intervencions arqueològiques van suposar una recollida de materials arqueològics i van poder documentar encara algunes restes que es conservaven: M. Prevosti va evidenciar restes de construccions de tovot al marge del terreny (PREVOSTI 1981, 118-119) i els membres de l'AECC van documentar un forn romà en un camp de garrofers molt proper en motiu d'obrir-se un camí (BURJACHS – DEFAUS 1987; CAZORLA – COLL – JÁRREGA 1997, 30).

Del material associat a l'àrea de la vil·la tenim un fragment de ceràmica TS Itàlica (Aretina), TS Africana A, TS Africana C, TS Africana D, de *dolia*, d'àmfora una mola de molí. Quant al material constructiu s'hi ha fragments d'*opus testaceum* i 13 tesselles blanques i 16 de negres (7 per 7 per 4 cm i 1.1 per 1 per 1.1 cm). Els materials es troben dipositats al Museu de Premià de Mar. A més M. Prevosti comenta que en superfície si podien veure encara fragments de ceràmica comuna romana, d'àmfores, *dolia* i *tegulae*.

Quant al forn, que no es va poder excavar, només sabem que potser era d'una sola cambra. El material associat al forn consisteix en *tegulae* recremades i deformades, fragments de vora de *dolia* i ceràmica comuna romana informe (BURJACHS – DEFAUS 1987; CAZORLA – COLL – JÁRREGA 1997, 30).

La informació que tenim del jaciment no ens permeten descriure l'establiment que hi havia, però per les notícies i pel material recuperat podem proposar la hipòtesi de la presència d'una vil·la romana a la plana i arran de la Via Augusta (Camí del Mig), de la qual es conservaven alguns murs de pedra i tovot i pavimentada, si més no alguna de les seves estances, amb *opus testaceum* i amb mosaic de tesselles blanques i negres. Ens trobem en una àrea rica arqueològicament: a 200 m al sud-est hi ha el jaciment de Can Colomer (Premià de Mar) i arran de costa, seguint el torrent Castells avall, hi ha la necròpolis del Palmar Hotel (Premià de Mar), la qual podria tenir relació amb els assentaments rurals, segons ja es va suggerir als anys 1970 (LLANAS-MONTALBÁN-GÓMEZ 1977, 20). Coneixem també una zona de producció, probablement associada a la vil·la de Ca l'Escoda, per la presència d'un forn. Quant a la cronologia podem veure una durada d'època d'August (TS Itàlica) fins el Baix Imperi (TS Africana C i D). Molt probablement aquest jaciment forma part del mateix establiment que el de Can Colomer, a Premià de Mar, molt propers ambdós.

GÓMEZ, 1976, 12; LLANAS-MONTALBÁN-GÓMEZ, 1977, 20; ÁLVAREZ, 1978, 10; PREVOSTI, 1981b, 118-119; OLESTI, 1995, 421; CAZORLA-COLL-JÁRREGA, 1997, 187; IPAC Maresme.

Establiment del Turó dels Dos Pins (Cabrera de Mar)

X: 448887.84/ Y: 598170.13

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -350/ -300; Cronologia final: -200/ -175

Tipologia principal: EIB. Tipologia per èpoques: Preromana:EIB Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric:EIB Republicà:ERU

El turó dels Dos Pins és al sud-oest de l'*oppidum* de Burriac i s'hi accedeix per camins que surten del final del camí de Can Segarra. Es tracta d'un turó que s'alça entre el torrent del Castell i la riera de Cabrera, amb terrenys bastant pendents. És a uns 3 Km de distància del mar i l'alçada del turó és d'uns 225 m s.n.m. L'assentament dels Dos Pins està entre 135 i 145 m s.n.m.

El descobriment del jaciment fou fortuït, arran de l'expoliació per part de clandestins, el 1986. Per aquest motiu, el 1992 s'hi va començar a excavar de forma programada. Les campanyes d'excavació efectuades són com segueix:

- 1992, sota la direcció de J.García i D.Zamora;
- 1993, sota la direcció de D.Zamora;
- 1994, sota la direcció de D.Zamora;
- 1995, sota la direcció de D.Zamora.

L'assentament dels Dos Pins ha estat objecte de cinc campanyes d'excavacions. Es tracta d'un conjunt format per dos habitatges separats per una canalització, al costat d'una torre que tallava la canalització. Aquesta, d'1,3 m d'amplada per 1 m de fons, estava tallada a la roca, i devia tenir una sèrie de forats de pal en relació. Un dels habitatges es subdivideix en tres compartiments construïts en fases diferents. Fora de l'habitatge, una canalització més petita envoltava un dels murs. Els excavadors hi han distingit cinc fases:

- 1- En la segona meitat del segle IV a.C., es data la construcció dels habitatges, amb murs de sòcol de pedra i part alta de tovots, amb sòl de terra trepitjada i llar de foc.
- 2- Es documenta una remodelació dels dos habitatges a final del segle IV o primera meitat del III a.C. En aquesta etapa es construí la canalització, possiblement.
- 3- A mitjan segle III a.C. s'adossà una nova vivenda al primer habitatge. També es construí la potent torre de planta rectangular, dins d'una trinxera de fonamentació excavada a la roca, d'entre 1,8 i 2,2 m d'amplada i en alguns llocs 2 m d'altura. El parament és de grans carreus treballats, calçats per altres de més petits, lligats amb calç. Per sobre del sòcol de pedres s'ha conservat part de l'alçat de la torre, d'una barreja de fang i petites pedres a manera de morter. Bona part de la segona vivenda quedà destruïda amb aquesta obra.
- 4- Cap a final del segle III a.C. es remodelà el primer habitatge.
- 5- En el primer quart del segle II a.C. s'abandonà el primer habitatge i segurament també es desmantellà la torre. El sector no fou novament ocupat.

La torre, que sembla exempta, està situada en un punt des del qual domina visualment la riera de Cabrera, des de l'embocadura fins més amunt del turó dels Dos Pins, probable camí de penetració des del mar. Això fa que els seus excavadors la interpretessin com un punt de guaita i control del territori.

Els habitatges ibèrics, de segle IV i III a.C., i la torre de guaita, són dins de la zona del Turó dels Dos Pins, de densitat altíssima d'ocupació antiga i que, per tant, s'hauria de declarar zona arqueològica.

ZAMORA-GARCIA, 1993; IPAC, Maresme.

Estrany, Ca l' (Vilassar de Dalt)

X: 445233.224/ Y: 597174.29

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: EI/. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:EI/

Notícia arqueològica referent a la finca Les Ginesteres, actualment propietat de Puig S.A. Es troba a 1 Km al N del poble, al costat de la pista que puja a la Creu de Can Boquet. Segons M. Ribas s'hi localitzaren restes d'habitacions ibèriques disperses (RIBAS 1952, 51). S'hi ha efectuat posteriors prospeccions per part dels membres del Museu de Vilassar de Dalt i dels autors de la fitxa de la Carta Arqueològica donant resultats negatius (BURJACHS-DEFAUS 1987).

RIBAS, 1952, 51; ESTRADA I GARRIGA, 1969, núm. 166; SANMARTÍ, 1986, 778; IPAC Maresme.

Fàbrica Massana (Mataró)

X: 451982.837/ Y: 597897.218

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -150/ -25; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Republicà:ERU

Elements: SIG

Sobre l'autopista, prop de la Riera d'Argentona, davant de Can Colomer, al solar de la Fàbrica Massana, a 25 m. snm s'hi van trobar vestigis d'època romana.

El 1967, quan es van realitzar les obres de construcció de la fàbrica es van trobar unes estructures construïdes que Ribas va documentar gràficament i descriure al seu arxiu (Ho coneixem per Prevosti, 1981, núm. 244, Planta: fig. 72,3.).

Segons la planta de Ribas es van localitzar restes d'una paret i un paviment d'*opus signinum*; a un nivell inferior, es va localitzar una sitja plena de material.

El material trobat, concentrat en l'esmentada sitja consistia en ceràmica Campaniana B (un fragment de peu de la forma L. 1), 2 fragments de ceràmica comuna: un d'olla del

tipus V. 1 i un de gerra del tipus V. 44, àmfora indeterminada, tègula i fragments solts de paviment (*opus signinum?*)

Tenim, doncs, restes de construcció juntament amb un paviment i una sitja podem considerar-ho un establiment rural romà.

Cronològicament, estem dins una forquilla d'època republicana.

PREVOSTI, 1981b, núm.244; IPAC Maresme.

Fàbrica Tèxtil (Premià de Dalt)

X: 445520.55/ Y: 595321.61

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes:

Notícies històriques indiquen la troballa de materials arqueològics en superfície i/o restes de construccions romanes al sud del poble de Premià de Dalt (RIBAS 1952, 96). J. Gómez corrobora la notícia i afegint que els materials arqueològics es van trobar després de la Guerra Civil i no es van poder recollir. M. Prevosti creu que es tracta de la zona del costat de l'anomenada Fàbrica Tèxtil, situada al carrer de la Riera de Premià 108, a la dreta de la pròpia riera, entre aquesta i la carretera d'Enllaç de l'Autopista. Posteriorment els autors de la fitxa de l'IPAC constaten la presència de restes disperses pels camps del voltant (BURJACHS – DEFAUS 1981).

Amb aquestes notícies podem concloure que en aquesta zona hi deu haver algun tipus d'assentament romà però no en sabem les característiques ni la seva cronologia. La migradesa de les informacions no ens permeten comentar res més del jaciment.

RIBAS, 1952, 96; ESTRADA I GARRIGA, 1969, núm.179; PREVOSTI, 1981b, 110; IPAC Maresme.

Feixa d'en Mus (Premià de Dalt)

X: 445250/ Y: 595700

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER

El material arqueològic fou trobat de manera casual a l'inici del Torrent de Can Mus, que es troba situat en la part alta de Premià de Dalt i per sota del poblat ibèric de la Cadira del Bisbe.

L'any 1994 foren recollits en aquest indret alguns materials d'arrel ibèrica. Consisteixen en una peça discoïdal (fitxa) i alguns fragments sense forma de terrissa ibèrica comuna. Foren deixats in situ més materials. Es tracta d'un lloc interessant per trobar-se sota mateix del poblat ibèric de la Cadira del Bisbe. Possiblement els materials evidenciats cal relacionar-los amb la presència d'aquest oppidum.

CAZORLA-COLL-JÁRREGA, 1997, 181;

Ferrera, La (Sant Vicenç de Montalt)

X: 458817.4/ Y: 602640.36

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -30/ 15; Cronologia final: 375/ 425

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Augustià:CER Juli-Claudi:CER Flavi:CER s. II d.C:CER Baiximperial:CER

Elements: SIG ?

Al punt quilomètric 102.350 de l'autopista C-32, entre els torrents de Gironella i de Panicera, al peu del promontori on es troba la finca de la Ferrera, a uns 95 m s.n.m., prospeccions i sondeigs arqueològics, han documentat diversos materials.

S'hi han documentat ceràmica TS itàlica, sud-gàl.lica, hispànica, hispànica tardana, africana A i africana D, ceràmica pintada tardo-romana, àmfora tarraconesa i àmfora tarraconesa tardo-romana, ceràmica de parets fines, comuna oxidada i reduïda, i tègules.

També s'hi han localitzat fragments isolats d'*opus signinum* i vidre (un fragment del qual correspon al tipus anomenat *millefiori*).

Els fòssils directors més antics (TS itàlica Goudineau 19 A, 27 i 39 C¹, i àmfora tarraconesa Pascual 1), dels quals cal destacar la preponderància, aporten una cronologia inicial per al jaciment de l'època augustiana i fan pensar en un moment d'especial activitat (llevat que els materials procedeixen de la destrucció d'un estrat d'aquest moment). El jaciment va continuar actiu fins, com a mínim finals del s.IV o el s.V, segons ens assenyalen els materials més moderns (TS hispànica tardana Drag. 37 , TS africana D Hayes 67 i 91, i ceràmica pintada tardo-romana¹), molt menys abundants.

El pronunciat pendent del terreny, la varietat cronològica d'aquests materials, i el fet que a l'esmentat promontori s'hagin efectuat troballes superficials, fan pensar que els materials no es troben en la seva situació original sinó que deuen procedir d'un assentament que s'ubicava en aquest indret més elevat.

OLESTI, 1995, 484-485; AA.VV., 1995, 133-142; IPAC Maresme.

³² Goudineau 19A: in. vers 25 aC; 27: 15 aC-15dC; 39C: in 25-20 aC.

³³ Drag. 37 tard: 375-tot s.V(in. VI?); pintada tardo-rom: IV-V; Afri D, Hayes 67 : 375-425; Hayes 91:375-500.

Figuera Major (Mataró)

X: 453210.742/ Y: 601405.052

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -350/ -150; Cronologia final: 346/ 361

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Augustià:VIL

Juli-Claudi:VIL Flavi:VIL s. II d.C:VIL s. III d.C:VIL Baiximperial:VIL

Elements: ARQ DIP FOR MOS NEC SIG

A l'indret conegut per Figuera Major, que es troba al sud-est de la urbanització les Sureres i per sobre del Camí dels Contrabandistes, a l'oest de la riera de Figuera Major i sobre l'inici del Torrent d'en Pregaria, a 215 m s.n.m, s'hi han localitzat: part de quatre habitacions, amb les parets de maçoneria, de 0'50 cm de gruix; part d'una altra cambra molt destruïda, bastida amb pedres de molta grandària i amb d'altres de més petites; un dipòsit; paviment d'*opus signinum*; un forn (a l'entorn del qual hi havia restes de gresols amb vidre fos enganxat, escòria i pasta de vidre mig fos juntament amb ceràmica cremada o amb defectes de cuïta), i una cova envoltada de quatre enterraments de tègules.

A l'actualitat, s'hi pot observar un mur envoltant la part alta de la zona, que en alguns trams conserva una o dues filades, mentre en d'altres es perd. A prop, hi ha una altra estructura més conservada.

Entre els materials, destaquen: restes de mosaic de marbre, restes d'una columna de pedra, un tros de cornisa de pedra, i també quatre monedes (una de les quals és del s.III i dues baiximperials) i un vaset de vidre.

El conjunt de material ceràmic està format per: campaniana B, TS sud-gàl·lica (una amb la marca *NVSY*), ceràmica de parets fines, llànties, ceràmica ibèrica, àmfora grecoitàlica i tarraconesa, tègules, ímbrex, dòlies (una de les quals sencera), i també ceràmica vidrada verda.

És possible que en aquest lloc hi hagués un establiment preromà. En tot cas, s'evidencia un assentament que funcionà entre l'època republicana i el Baix Imperi, i potser més enllà.

L'establiment romà és identificable amb una vil·la, amb les seves dependències residencials testimoniades per restes disperses que denoten cert grau de luxe - com les restes de mosaic - i les seves estructures dedicades a tasques industrials - com el forn, que devia servir per a la fabricació de vidre i ceràmica - o derivades de l'agricultura, com la dòlia.

RIBAS, 1933, núm.18, G; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 138; RIBAS, 1949, 3; RIBAS, 1952, 95, núm.56, 141; RIBAS, 1965b, 166-169,fig.3-4; S.A.M.M., 1977, 67, núm.57; BARRAL, 1978, núm.121; MESTRE, 1979c; PREVOSTI, 1981b, 457-460; OLESTI, 1995, 467-468; IPAC Maresme.

Final de la riera del Balís (Sant Vicenç de Montalt)

X: 459100/ Y: 601420

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VAR. Tipologia per èpoques: Romana:VAR

Tipologia per períodes:

Al marge oriental del final de la Riera del Balís , en una zona actualment urbanitzada arran de la carretera N-II, s'hi efectuà una troballa solta romana, el caràcter de la qual avui dia desconeixem.

RIBAS, 1952, 97; PREVOSTI, 1981b, 515-516; IPAC Maresme.

Finca d'en Pepe (Premià de Dalt)

X: 444768.37/ Y: 594089.06

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -200/ -100; Cronologia final: -50/ 100

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU ? Augustià:ERU ? Juli-Claudi:ERU ? Flavi:ERU ?

Els terrenys que s'anomenen "Finca d'en Pepe" es troben situats entre els termes de Premià de Dalt i de Teià, poc més amunt del Camí antic de Teià i de la C-32. El material, recollit en superfície, fou cedit al Museu de l'Estampació de Premià de Mar a començaments dels anys vuitanta. Una inspecció visual donà com a resultat la constatació de més restes romanes reaprofitades en diversos marges de la finca, sobretot de tipus constructiu. Allò que s'ha pogut estudiar és: una vora d'àmfora romana greco-itàlica tardana, un fragment amorf d'àmfora romana laietana, àmfora ibèrica (una vora, un fragment de pivot i dos fragments de paret), terrissa ibèrica comuna, ceràmica romana de cuina, una vora de doliolum, dos taps d'àmfora (un d'ells obtingut retallant la paret d'un dolium i l'altre a partir d'una tegula), una peça discoïdal amb forat central (obtinguda retallant la paret d'un dolium), un fragment de canal d'aigua feta de terrissa (amb calç adherida internament), un gran fragment d'acròtera en argila que presenta estampada la petjada d'un gos feta abans de coure la peça, tegulae, un fragment d'opus signinum, un altre d'opus caementicium, estuc i un fragment de pedra de Montjuïc treballada, de funcionalitat desconeguda atesa la metodologia emprada per documentar el jaciment. També hi ha un lot de terrisses modernes, algunes d'elles vidriades (ss. XVIII-XX), no estudiat. Tot plegat és força indicatiu de l'existència d'un establiment rural romà en aquest indret.

CAZORLA-COLL-JÁRREGA, 1997, 183, fig.3 (14-15).

Fitó, Can (Premià de Mar)

X: 447388.47/ Y: 593950.73

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:CER Augustià:CER

Juli-Claudi:CER Flavi:CER s. II d.C:CER

Can Fitó es troba situada a la part baixa del poble entre els carrers Terra Alta i el carrer Ramon de Penyafort, just per sobre del Camí Ral o la carretera N-II, davant del Club Nàutic de Premià de Mar. Es troba a la plana, arran de costa, a 5 m sobre el nivell del mar, i la zona és travessada pel torrent d'Amell. En motiu de la construcció d'un col·lector municipal el 1981 i per unes obres realitzades a la zona l'any 1989, s'hi van trobar materials ibèrics i romans descontextualitzats entre les piles de terra extretes³⁴. Les ceràmiques es troben conservades al Museu Municipal de Premià de Mar.

Es van recuperar fragments d'àmfora romana (itàlica, laietana i possiblement africana), una vora de *kalathos* ibèric, ceràmica comuna romana (local i africana), un fragment de *tegula* i una ascla de sílex.

No podem determinar l'entitat del jaciment ni coneixem l'estratigrafia de la zona però si relacionem aquests materials amb els trobats el 1997 a la part baixa del torrent d'Amell, podem determinar una àrea on caldria buscar un establiment rural. Els materials trobats ens aporten una cronologia relativa de segles II aC (*kalathos*) fins al II dC (ceràmica africana).

CAZORLA-COLL-JÁRREGA, 1997, 190; IPAC Maresme.

Florispania (Cabrera de Mar)

X: 450900/ Y: 596500

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:CER Augustià:CER

Flavi:CER Juli-Claudi:CER

Es recullen ceràmiques en uns marges a la plana de Cabrera, al costat del camí que va des del Camí del Mig, tocant a la Riera de Cabrera, fins a la N-II, a la vora del torrent de Meniu. És a 500 m del mar i a 15 m s.n.m., en zona d'alluvions. El jaciment

³⁴ Materials recollits per P. Casasola (1981) i R. Coll (1989)

és inèdit. S'hi ha trobat gran quantitat de ceràmica ibèrica comuna, algun fragment d'àmfora tarraconesa, un fragment de *tegula* i un d'àmfora itàlica, en superfície. Els camps situats al nord-oest d'aquest indret estan ocupats per naus que no podem prospectar. Per tant no sabem si el jaciment continua i fins i tot si podria ser el mateix que el de la Bòria. No s'hi ha detectat cap resta d'estructura, per la qual cosa desconeixem la tipologia concreta del jaciment. Ara bé, si s'hi ha de remenar terres caldria vigilar-ho.

Fons Submarí (Premià de Mar)

X: 447400/ Y: 593000

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ANC. Tipologia per èpoques: Romana:ANC

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:ANC Republicà:ANC Augustià:ANC

Juli-Claudi:ANC Flavi:ANC s. II d.C:ANC s. III d.C:ANC

Es tracta de materials submarins, en general força fragmentats, trobats sense context i en una àrea relativament extensa, que comprèn sobretot el fons marí proper a l'actual Club Nàutic de Premià de Mar. De cap d'aquests materials tenim la seva procedència exacta, per la qual cosa no podem donar unes coordenades fiables.

Les troballes submarines de Premià de Mar són fonamentalment de material amfòric. S'ha pogut recollir un fragment de d'àmfora ibèrica de boca plana; dos fragments del tipus Dressel 1; dos fragments del tipus Pascual 1 (un d'ells amb estampilla en el llavi, il·legible); un fragment del tipus Dressel 2-4; la part superior d'un exemplar del tipus Dr. 30 -trobat a uns 80 metres de fondària, en un lloc indeterminat de l'anomenada Roca de Sant Vicenç-; un fragment del tipus Dr. 20 i 32 fragments sense forma, pertanyents a tipus ideterminats.

Pel que fa a la vaixela, tan sols s'ha evidenciat un fragment de vora i paret d'un plat calè de la forma Lamb. 5, recollit en la platja després d'una de les regeneracions de la platja, per la qual cosa tenim l'evidència que prové del fons marí.

Probablement aquestes restes provenen d'antics ancoratges o embarcadors, com els que es constaten en altres llocs de la costa. En no haver-se dut a terme una investigació rigorosa sobre el tema, no es pot precisar res més.

Aquests materials es troben dipositats en el Museu de l'Estampació de Premià de Mar.

MONTLLÓ-COLL, 1986; ANDREU, 1994.

Font Ballot (Argentona)

X: 449527.57/ Y: 599886.29

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: TOM. Tipologia per èpoques: Romana:TOM

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):TOM Baix imperi (?):TOM

Prop de la font Ballot, a l'actual urbanització de Can Guri, just al nord del torrent de Cirers i a uns 100 m s.n.m. es va localitzar un enterrament en sarcòfag que contenia un esquelet amb una corona d'estany subjectada amb claus de coure als peus. A pesar de la inexistència d'elements que permetessin datar aquesta corona, l'enterrament fou atribuït a l'època romana.

PELLICER, 1887, 83-84,101; RIBAS, 1952, 97; PREVOSTI, 1981b, 219-220; IPAC, Maresme.

Font de la Pixotella (Premià de Dalt)

X: 444930/ Y: 594990

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Alt imperi (indefinit):CER

El lloc on hi havia l'antiga font de la Pixotella (avui Barri del Remei) es troba totalment edificat en l'actualitat. L'any 1982 es recollí allà una única ceràmica romana. Es tracta d'una nansa amb acanaladura central longitudinal i arrencament del coll pertanyent a una gran gerra, feta en terrissa romana comuna, molt rodada. Tot i la migradesa del testimoni, no resultaria impossible la presència d'algun hàbitat rural en les proximitats.

CAZORLA-COLL-JÁRREGA, 1997, 186.

Font dels Pins (Cabrera de Mar)

X: 449300/ Y: 597400

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes:

La Font dels Pins és molt a la vora del poliesportiu de Cabrera, al seu oest. Es tracta d'una zona d'un cert pendent, a la riba dreta de la riera de Cabrera, als peus del Montcabrer, a uns 2200 m de distància del mar i a uns 120 m s.n.m.

Hi he observat ceràmiques superficials, a més d'alguns materials antics, reaprofitats en la construcció de la paret de contenció del marge del fons de la plaça de la font. La proximitat amb les zones arqueològiques de Can Benet, Can Mateu i Ca l'Arnau, fan pensar que en aquest lloc també podrien haver-hi hagut restes antigues. Caldria vigilar-hi qualsevol remoció de terres.

Fontanills, Can (Premià de Mar)

X: 446630/ Y: 594400

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -220/ -50; Cronologia final: -220/ -50

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:CER

Uns metres més amunt de Can Fontanills a la perllongació del carrer Ramon Llull, entre el passatge Burriac i el carrer Verge del Pilar, en una antiga vinya i posterior camp de garrofers, s'hi han trobat en superfície alguns fragments de ceràmica antiga³⁵: un fragment informe de Campaniana A i un altre de paret d'àmfora ibèrica (CAZORLA-COLL-JÁRREGA 1997, 189). La migradesa dels materials no ens premet el seu origen ni datar el conjunt amb versemblança.

CAZORLA-COLL-JÁRREGA, 1997, 189; IPAC Maresme.

³⁵ Troballa efectuada per J. Gómez (AECC)

Forn de can Portell (Argentona)

X: 451182.83/ Y: 599518.46

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: 14/ 138

Tipologia principal: TRS. Tipologia per èpoques: Romana:TRS

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:CER Augustià:TRS

Juli-Claudi:TRS Flavi:CER s. II d.C:CER

Elements: ABO FOR

Entre els punts quilomètrics 4+380 i 4+400 de l'autopista C-32, a la riba meridional de la riera d'Argentona, una zona plana a 50 m s.m., s'hi van efectuar treballs de prospecció que van indicar la conveniència d'excavar-hi l'any 1991, en efectuar-se obres a l'autopista C-32.

En aquest jaciment han estat detectats tres petites cambres de forns de planta circular excavades a la roca natural, i diversos estrats interpretables com a abocador.

També hi ha estat localitzat material superficial o fora de context: nombrosos fragments de ceràmica ibèrica, d'àmfora (Pascual 1, àmfora itàlica, algunes importacions púniques o púnicoebusitanes), dòlies i tègules. Però, cal diferenciar el material que conformava l'abocador: TS itàlica (formes Goudineau 27, 28, 32b i 37; Atlante fig. X tav. CXIX, amb la marca VOL i una palmeta final i la inscripció post coctem ACMITI; sense forma amb les marques TETTI IVNI i RASINI);ceràmica de parets fines de producció local (Mayet II, III , XXIV i XXXIII); alguns fragments de ceràmica comuna africana (Ostia II fig. 302 i 306); alguns fragments de llànties; una vora de Campaniana B (Lamb.1), alguns fragments de ceràmica comuna d'engalba interior roig pompeïà, i ceràmica ibèrica. El material més abundant era la ceràmica comuna i, sobretot, les àmfors: nombrosa àmfora tarraconesa (Pascual 1 i Dressel 2/4) i, en menor quantitat, Laietana 1 i Dressel 1 de producció local (una vora amb la marca Q.FABI); també es va trobar àmfora indeterminada amb marques (ABN, ...N, BA i VE, sobre pivots). Cal remarcar que hi ha nombrosos rebuigs de coccio i materials cremats d'àmfora i ceràmica comuna.

D'acord amb aquest material, que no permet desestimar una ocupació preromana, es pot determinar un moment inicial del jaciment de la primera meitat o tres primers quarts del s.I aC (a partir de la Campaniana B i l'àmfora Dressel 1). Es dibuixa un moment de màxima activitat entre la segona meitat del s.I aC i els primers anys del s.I dC, que versemblantment pot concretar-se en època augustiana (com indiquen les diferents formes de TS itàlica, la ceràmica de parets fines Mayet XXXIII, i l'àmfora Laietana 1, i les abundants àmfors Pascual 1 i Dressel 2/4). El darrer moment del jaciment documentat és de l'època de Tiberi i pot centrar-se entre el 15 i el 20 dC (segons la ceràmica comuna africana Ostia II).

Si aquesta és la cronologia que es pot establir per al conjunt del jaciment, el funcionament de l'abocador se centra exclusivament entre el canvi d'era (entre el 10 aC i el 10 dC, segons el fòssil director de l'estrat més antic, que és la TS itàlica Goudineau

32b i Atlante fig. X, tav. CXIX) i els primers anys del regnat de Tiberi (entre el 15 i el 20 dC, segons la ceràmica comuna africana Ostia II, que apareix a la resta d'estrats).

Els forns i, sobretot, l'abocador, mostren una terrisseria que va produir envasos amfòrics i, com a activitat complementària, ceràmica comuna (segons indica el material de rebuig). Es constata la producció d'àmfora Pascual 1 i Dressel 2/4 (material més abundant i amb cronologia coincident amb la TS itàlica i comuna africana que apareix en els mateixos estrats que aquestes àmfores). No esdevé en canvi tant clara la producció de Laietana 1 i Dressel 1 (el material és menys abundant i amb una cronologia més antiga que la TS itàlica i comuna africana que apareix en els mateixos estrats que aquestes àmfores), tot i que no es pot desestimar.

BENET i altres, 1993, 56-57; OLESTI, 1995, 449-450. AA.VV, 1995, 43-55;

Forn de la Cisa (Premià de Dalt)

X: 446172.66/ Y: 595717.66

Època: 2

Períodes: ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; julioclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Juli-Claudi:ERU ? Flavi:ERU ? s. II d.C:ERU ?

Sota del Santuari de la Cisa en direcció est i per damunt de l'autopista C-32, molt a prop del terme municipal de Vilassar de Dalt, hi ha uns forns dels segles XVII i XVIII on s'elaboraven testos de ceràmica per als empelts dels ceps de les vinyes.

En aquesta zona, segons J. Gómez s'hi va trobar una paret romana i ceràmica en superfície. Del material s'ha constatat la presència de TS Sudgàlica que actualment es troba al Museu de Premià de Mar.

No podem establir la categoria del jaciment a causa de la migradesa de les informacions, però sabem que s'emmarca en una extensa àrea molt rica arqueològicament entorn del Santuari de la Mare de Déu de la Cisa, amb alguns establiments rurals iberorromans.

IPAC Maresme.

Fornaca, La (Vilassar de Dalt)

X: 447220.571/ Y: 596357.598

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Republicà:ERU ?

Elements: FOR

Jaciment situat al costat del Camí de Mataró que surt de Vilassar de Dalt i comunica amb la carretera BV-5022 (de Cabrils a Vilassar de Mar); es troba dins el paratge de La Fornaca, on actualment hi ha una urbanització amb aquest mateix nom, a 25 m del xalet Els Llimoners en direcció a Mataró.

Als anys 50 l'equip del Museu de Vilassar de Dalt (P. Ubach, J. Ventura, etc.) sota la supervisió de J. Serra Ràfols, hi excavà un forn de grans dimensions, possiblement d'època romana, i que seguidament va ser tapat. La troballa no ha estat publicada però la coneixem gràcies a la comunicació oral d'algun dels seus excavadors. Als anys 80 es va tornar a excavar però sense arribar al final del sediment arqueològic. L'estructura consta de 5 cambres de cocció disposades de forma radial amb una columna enmig; una sisena cambra que possiblement serviria per a cremar el combustible, es troba fora d'aquest cercle però tangent a les altres. Després de l'excavació el forn quedà colmatat. Prevosti indica que no és possible veure el jaciment tot i que és freqüent la troballa de ceràmica en superfície (PREVOSTI, 1981, 136). La fitxa de l'IPAC contradia la descripció de les 5 cambres de cocció (BURJACHS-DEFAUS 1987).

A mitjans dels anys 80, quan s'efectuaren les obres d'urbanització de la zona, el soterrament d'una claveguera i la pavimentació del Camí de Mataró va motivar dues intervencions arqueològiques (1985 i 1986) a càrrec del Servei d'Arqueologia de la Generalitat, sota la direcció d'A. Lepp i la col·laboració dels membres del Museu de Vilassar de Dalt (LEPP 1986; BURJACHS-DEFAUS 1987): quan es van començar les obres la màquina excavadora va treure a la llum un paviment compost d'una capa molt fina de terra compactada (entre 1 i 2 cm de gruix) amb una preparació de còdols i calç que es va poder seguir fins uns 25 m. La intervenció arqueològica va permetre identificar aquest paviment a les cales 1 i 2. L'arqueòloga directora considerà aquests nivells estratigràfics com l'antic paviment del Camí de Mataró, però a la fitxa de l'IPAC es posa en dubte per la fragilitat i l'escàs gruix que presentava. Establir la seva datació també es fa difícil, si bé el paviment estava cobert per un estrat amb materials arqueològics medievals (cala 2). Hom ha suggerit que es tractés d'un paviment modern relacionat amb la finca de Can Chiol (BURJACHS-DEFAUS 1987).

En un lloc més proper al forn s'hi ha efectuat un sondeig per part d'aficionats de Vilassar de Dalt. Van ser descoberts les restes d'un mur i un paviment que se li lliurava amb un nivell de cendres de 15 a 20 cm de gruix. Entre els elements s'hi trobaren diversos fragments de ceràmica, actualment als magatzems del Museu del poble, dels qual sabem que hi havia un peu de pàtera de Campaniana A (BURJACHS-DEFAUS 1987).

Aquestes restes poden ser relacionades amb el forn, amb la qual cosa se'ns configuraria un establiment rural d'època romana, almenys des d'època

tardorepublicana amb un forn que per les dimensions que presenta indica que hi devia haver un centre productor important.

PREVOSTI, 1981b, 136; LEPP, 1986a; UBACH, 1994, 104; OLESTI, 1995, 426; IPAC Maresme.

Frigorífics, Els (Premià de Mar)

X: 446470/ Y: 594100

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -135/ -1; Cronologia final: /

Tipologia principal: ABO. Tipologia per èpoques: Romana:ABO

Tipologia per períodes: Republicà:ABO Augustià:ABO Juli-Claudi:ABO

Flavi:ABO

Jaciment situat a l'emplaçament de l'antiga seu de Frigorífics del Maresme, S.A., situats entre els carrers Joan Prim i E. de Montcada, i Verge del Pilar i Verge de Montserrat de Premià de Mar, construïts l'any 1965. L'any 1998 fôu enderrocat l'edifici per tal de construir-hi habitatges. Fruit d'un acord amb la propietat, s'hi va poder fer una intervenció arqueològica a càrrec de Ramon Coll Monteagudo. A l'espera de l'estudi complet dels materials, els resultats que se'n deriven són els següents:

Durant les tasques de seguiment i excavació es varen detectar dos abocadors romans i les restes d'un tercer, que contenen una gran quantitat de material arqueològic. El primer abocador (UE-1007) presenta una datació d'època romano-republicana, essencialment 125-75 a.C. Entre el material ceràmic trobat, cal destacar-ne l'àmfora itàlica (Dres. 1 A, 1B, 1C), campaniana A tardana, campaniana calena, algun fragment d'àmfora tripolitana antiga i ceràmica comuna ibèrica, El segon (UE-1006) és quelcom més modern, amb unes dates *circa* 30 a.C.-70 d.C. El tercer abocador (UE-1003), parcialment destruït per la construcció de les cambres frigorífiques de la indústria (1965), respon a una cronologia a cavall dels segles I a.C.-I d.C. (COLL 2000A).

En setembre de 1999 s'inicià la construcció de la segona fase de la promoció urbanística anomenada "Illa de Premià". Seguint la numeració d'UEs iniciada en la primera fase, s'han distingit dos (UE-1012 i 1013).

Els seguiments arqueològics d'aquesta segona fase de construcció de l'anomenada "Illa de Premià" ens demostren que les troballes arqueològiques no tenen res a veure amb els tres abocadors documentats durant l'execució de la primera fase (COLL 2000A): en primer lloc el terreny és format per al.luvió, necessàriament en una època posterior a la cronologia del material recuperat més modern, és a dir, els segles II-III d.C. que ens proporcionen una pàtera Lamb. 23/Hayes 6 A i B/Salomonson A 9 en TS Africana A i la cassola Ostia II (Atlante I, tavv. CVI, núm. 7) en ceràmica africana de cuina.

Pel que fa a l'estratigrafia del sector observem que no hi ha pràcticament cap diferència entre les UE-1012 i 1013, doncs es tracta en ambdós casos de sorres dipositades per al.luvió. La diferenciació en dues UE és artificial. Això ho hem fet, com

en altres casos de seguiments en àrees de gran sedimentació, per tal de poder comparar la freqüentació del material arqueològic, i d'aquesta manera esbrinar si es pot determinar alguna conclusió cronològica. Ens ha ajudat el fet que l'excavació s'ha fet en una primera fase fins els 4 mts., i en una segona fins els 7 mts. de fondària final.

Sorprèn la troballa en la UE-1013 d'elements neolítics, com són una vora i nansa del tipus Montboló i diverses parets de grans vasos decorats amb cordons horitzontals llisos, també neolítics. Es dona a més la circumstància que dos d'aquests fragments pertanyen a un mateix vas, la qual cosa implica que el jaciment originari podria trobar-se no excessivament allunyat del lloc de la troballa. En aquest cas, és possible que el seu desplaçament s'hagi pogut integrar dins d'algun paquet sedimentari, mogut en massa³⁶. La troballa d'aquestes restes neolítiques a la comarca del Maresme, que podem datar cap a mitjans del cinquè mil·lenari (4.500 a.C.) resulta excepcional, doncs *stricto sensu* és la primera vegada que es documenten elements del tipus Montboló a la zona.

Pel que fa a la cronologia de la resta del material arqueològic exhumat, aquesta no és gaire diferenciable de l'aportada per altres troballes en llocs de forta sedimentació (antigues torrenteres): predominen elements d'època romano-republicana, com per exemple les terrisses ibèriques tardanes o les àmfores de procedència itàlica.

No manquen tampoc restes arqueològiques d'època imperial romana, datables en el segle I d.C. o quelcom més enllà, entre els segles II-III d.C. Fins i tot trobem elements molt més moderns entre els sediments, com un fragment d'empeltador de taronger, que cal datar entre els segles XVIII-XIX.

Tenint en compte que la recollida de material arqueològic ha estat feta en funció d'un seguiment de màquines i no pas d'una excavació científica, la cronologia que proposem és quelcom arriscada, doncs majoritàriament el material recuperat no és significatiu ni quantitativament ni qualitativament. Pel que fa al primer aspecte, això és evident; pel que fa al segon, és a dir, la qualitat de les restes, tampoc no ens ofereix massa informació: l'escassa ceràmica d'importació, és a dir, aquella datable amb més o menys seguretat, no és abundant. A més, la terrissa és majoritàriament amorfa, per la qual cosa tampoc aporta dades cronològiques especialment significatives.

COLL, 2000c. COLL, 2000b, 29;

³⁶ Volem agrair des d'aquestes línies les observacions fetes per la Sra. Araceli Martín Còlliga, arqueòloga territorial del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, per les orientacions i observacions que ens ha fet respecte d'aquests materials.

Gallifa, Can (Mataró)

X: 455419.61/ Y: 601170.09

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: 80/ 250

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU ? Augustià:ERU ?

Juli-Claudi:ERU ? Flavi:ERU ? s. II d.C:ERU ? s. III d.C:ERU ?

Elements: SIG ?

Al sud de Can Gallifa i just al nord de l'autopista , entre el Torrent del Camí de les Escàcies i el Barranc de la Bruixa, a 125 m s.n.m., s'hi van trobar, formant un gran munt de runes, nombrosos fragments de paviment d'*opus signinum* i pedres de gran tamany amb restes de morter. També hi havia abundant material ceràmic: terra sigil.lata indeterminada, TS africana A, àmfora (entre la qual púnica, tarraconesa, i itàlica Dres. 1), ceràmica comuna ibèrica i romana, i tègules. Actualment encara es poden veure materials en superfície a la zona.

Aquestes restes fan pensar en un establiment rural que devia viure, com a mínim, entre el s.I aC atenent sobretot a l'àmfora itàlica i el s.II dC, segons indica la TS africana A.

RIBAS, 1933, núm.5; RIBAS, 1952, 95, núm.66; S.A.M.M., 1977, 80, núm.72; PREVOSTI, 1981b, 478-479; OLESTI, 1995, 461-462; IPAC Maresme.

Garbat, Cal (Vilassar de Dalt)

X: 446575.657/ Y: 596917.486

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: TOM. Tipologia per èpoques: Romana:TOM

Tipologia per períodes:

La fàbrica de Cal Garbat es troba situada a la part alta del poble de Vilassar de Dalt, entre els carrers Balears, Mossèn Cinto Verdaguer, Llibertat i el Torrent de Can Daniel, a pocs metres a l'est del torrent de Can Targa.

Segons la informació dels membres del Museu de Vilassar de Dalt durant la construcció d'un dipòsit de gas-oil, a 3 m de profunditat, es trobaren 3 enterraments romans de *tegulae* i una fossa comuna. El jaciment fou immediatament destruït però una de les tombes actualment es conserva al Museu del poble, exposada a la sala d'arqueologia (PREVOSTI 1981, 143). No podem establir la seva cronologia però properes intervencions que segons membres del Museu de Vilassar de Dalt s'han de portar a terme al solar annex a la fàbrica, ens podran ajudar a esclarir aquesta qüestió. Malgrat això, és significativa l'absència d'aixovar funerari per la qual cosa podem suposar que es tractin d'enterraments del Baix Imperi.

VILA, 1971, 11-12; PREVOSTI, 1981b, 143; UBACH, 1994, 105-108;

Geneses, Les (Cabrera de Mar)

X: 451065.1/ Y: 597767.35

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIA. Tipologia per èpoques: Romana:VIA

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:CER Alt imperi (indefinit):VIA ? Baiximperial:VIA ?

A sobre de la casa actual de les Geneses, a la vora del desaparegut Can Batlle, per on passa l'autopista i els seus votants, hi havia les restes antigues.

El lloc es relativament pendent, especialment en la part més septentrional que ja son vessants dels turons immediats, entre petits torrents, a uns 2 Km de distància del mar i entre els 50 i 70 m s.n.m.

En aquest indret, Ribas (1964) hi descrivia el pas d'un camí empedrat que pensava que podia ser una via romana, que des de la via Augusta (Camí del Mig) conduís cap a la vil.la romana situada prop de Can Mora. Prevosti (1981, fig. 56,1) publicà un croquis de l'arxiu de Ribas, on ubicava aproximadament aquest camí empedrat. En fer les prospeccions superficials del traçat de la futura autopista C-32, Defaus i Martín localitzaren, en un sector ampli, sobre la casa de les Geneses, la troballa superficial de fragments rodats de ceràmica ibèrica a torn, àmfora tarraconesa, àmfora ebusitana, un fragment de T.S. africana A i tègula. Dos anys més tard, jo hi tornava a prospectar i hi vaig veure ceràmica ibèrica, àmfora itàlica i àmfora bètica. Les cales de prospecció que hi obrí Codex, resultaren totalment negatives i el Servei de Patrimoni de la Generalitat de Catalunya va autoritzar la construcció de l'autopista.

Actualment he tornat al lloc amb Santi Ambròs, que havia col.laborat força amb Marià Ribas i coneixia bé aquest indret, i amb el Sr. Batlle, fill del mas desaparegut de Can Batlle, excel.lent coneixedor del terreny que ens ocupa. No fou possible ubicar el lloc exacte del pas del camí empedrat, tot i que acordaren que el lloc aproximat és ben a la vora de la casa de les Geneses i per sota de l'autopista. També prospectarem altre cop el vessant meridional dels turons sota l'autopista, on trobarem força fragments de tègula. No poguérem arribar fins a la zona de la vil.la "prop de Can Mora", car estava vallat. És possible que el material de tota aquesta extensa zona de troballes provingui d'aquesta vil.la i d'alguna altra que hi podria haver hagut sobre els turons veïns.

RIBAS, 1964, 162; PREVOSTI, 1981b, núm.178-179; DEFAUS-MARTIN, 1989; CODEX, 1992.

Genís, Can (Cabriels)

X: 446779.98/ Y: 599475.833

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU ? Alt imperi (indefinit):ERU ?

La masia de Can Genís es troba situada al capdamunt de la Serralada Litoral, a uns 400 m d'alçada a uns metres a l'oest del Coll de Gironella, prop del Mas Truc. Actualment la zona està molt deteriorada a causa de la construcció de la Mútua Metal·lúrgica.

Notícia històrica segons la qual prop de Can Genís s'hi van localitzar diverses habitacions ibèriques molt deteriorades i abundància de material arqueològic. Prop d'aquestes edificacions, L. Sobregrau va excavar una sitja d'on va extreure molta ceràmica ibèrica (algun fragment pintat), terra sigil·lata, ceràmica comuna romana, vernís negre (parla d'una cràtera de ceràmica Campaniana) i fragments de ferro (RIBAS 1952, 48). Els autors de l'IPAC creuen que la sitja es pot tractar d'una confusió del mateix M. Ribas, que en realitat parla de la sitja excavada l'any 1930 entre els Torrents de Cal Pelat i d'en Grau (IPAC MARESME 1987).

Si acceptem l'autenticitat de la informació de M. Ribas, podríem parlar d'un assentament rural iberorromà dels segles II i I aC: el material extret de la sitja ens aporta una cronologia de l'Ibèric Final, amb forta presència de ceràmica indígena i també Campaniana. Quant a la referència a la troballa de terra sigil·lata, pensem que si el jaciment és tardorrepublicà, aquest material en realitat deu ser TS Itàlica, amb la qual cosa tindriem datada la sitja d'època augustiana.

RIBAS, 1952, 48; MARTÍN, 1962, 250; ESTRADA I GARRIGA, 1969, 30; SANMARTÍ, 1986, 654-655; MALUQUER DE MOTES i altres, 1986, 78; IPAC, Maresme.

Gran Via de Lluís Companys (entre carrers de la Plaça i Joan Prim) (Premià de Mar)

X: 446400/ Y: 593795

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:CER Augustià:CER

L'any 1997 l'Ajuntament de Premià de Mar endegà un projecte de vialitat al sector central de la zona més comercial del poble, que consistia en l'eixamplament de les voreres i la instal·lació del nou clavegueram. Les obres afectaven el carrer de la Gran Via de Lluís Companys, entre el carrer de la Plaça i el carrer Joan Prim, agafant un tros del passatge d'en Manent i del carrer de l'Eixampla, i també el carrer Dr. Fleming des de la Gran Via fins el carrer Enric Granados. L'obertura d'algunes rases per a l'execució de l'obra va motivar dues intervencions arqueològiques de seguiment de les màquines a càrrec de R. Coll (COLL 1997B; COLL 2001A, 16-17). La intervenció no va permetre identificar cap seqüència estratigràfica ni es van localitzar estructures constructives perquè les rases no van profunditzar massa en el sediment (una mitjana variable de 0.90 a 1.50 m). Únicament es van poder recollir materials ceràmics.

A l'àrea de la Gran Via de Lluís Companys es localitzà un sol nivell de terres sorrenques flonges (amb algunes restes d'escòria de ferro a la zona del carrer Dr. Fleming de la foneria de Premià) i com més a prop dels carrers de baixada (Joan Prim, l'Eixampla, passatge d'en Manent) les terres es feien més sorrenques pròpies de riera. Dins aquest nivell de sorres es va recollir un fragment d'àmfora púnicoebusitana, un altre d'àmfora local, ceràmica comuna ibèrica (a torn i a mà), ceràmica comuna romana, *dolia*, *tegula* i *imbrex*.

Les rases obertes al carrer Dr. Fleming, a la banda est del carrer, van permetre descobrir un nivell de sorres amb components d'argiles marro-vermelloses d'on es va poder recollir una nansa d'àmfora laietana (Pascual 1), dos fragments d'*imbrex* i un de *tegula*.

Observem una homogeneïtat cronològica en els materials. Malgrat que no tenim ceràmiques fines i les importacions són escasses, el conjunt de materials recuperats es daten dels segles II/I aC.-I d.C. Podem veure un predomini important de la ceràmica comuna ibèrica, la qual cosa ens indica la presència d'algun assentament de l'Ibèric Final en un lloc proper.

En aquestes rases s'han identificat molt bé els antics llits de riera que passaven pels actuals carrers de baixada, i les zones d'influència afectades per les crescudes periòdiques (Gran Via). Per tant, els sediments excavats serien aportacions de les rierades que portarien els materials recuperats des d'algun establiment de més amunt.

COLL, 1997b; COLL, 2000b, 16-17.

Gran Via de Lluís Companys - Mercat de Sant Joan (Premià de Mar)

X: 446320/ Y: 593740

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER

Durant les obres de canalització del gas al carrer de la Gran Via de Lluís Companys a l'any 1994 es trobà un petit lot de material ceràmic en un nivell de terres sorrenques de color marró fosc (probablement una antic llit de riera)³⁷. El material consisteix en dos fragments d'àmfora ibèrica, ceràmica comuna ibèrica a torn (un fragment de vas) i a mà.

Les característiques del nivell arqueològic ens fan pensar en el pas d'una riera (que baixava per l'actual carrer de La Plaça) i els materials podrien ser aportacions de les rierades des d'algun jaciment de més amunt. En aquest sentit, la troballa feta enfront del Mercat de Sant Joan té possiblement la mateixa procedència que les efectuades durant el seguiment de les obres de canalització de la Gran Via de Lluís Companys, entre els carrers de la Plaça i Joan Prim.

CAZORLA-COLL-JÁRREGA, 1997, 188-189.

Gran Via de Lluís Companys, 225 (Premià de Mar)

X: 446784.79/ Y: 594095.82

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -150/ -25; Cronologia final: -50/ 100

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:CER Augustià:CER Juli-Claudi:CER Flavi:CER

En motiu de la imminent construcció d'un edifici a la cantonada entre la Gran Via de Lluís Companys i la carretera de Vilassar de Dalt i davant dels antecedents arqueològics que ofería la zona (la vil·la romana de la Gran Via o de Can Farrerons es troba a pocs metres cap a l'est), el 1987 s'efectuaren uns sondeigs arqueològics. Es va determinar efectuar 6 rases amb màquines excavadores, de les quals només donaren resultats positius els Q1 i Q2: es documentà un nivell arqueològic únic format per sediments de riera (la carretera de Vilassar de Dalt es va construir l'any 1904 sobre el llit d'una riera). Entre la terra es va trobar material ceràmic rodat bàsicament ibèric i romà: Campaniana B (possible Lamboglia 5), ceràmica comuna ibèrica (a mà i a torn), àmfora ibèrica, àmfora itàlica, àmfora tarraconense, ceràmica comuna romana, fragments de *dolia*, *tegula* i *imbrex*. Els

³⁷ Material recollit per P. Casasola.

materials es troben dipositats al Museu de Premià de Mar.

El fet de no trobar restes constructives i el material ceràmic rodat, ens fa pensar que aquest lot de material provindria d'algun jaciment tardorrepblicà o de l'Ibèric Final de més amunt arrossegat per la riera, que no té res a veure amb la vil·la de la Gran Via o de Can Farrerons.

COLL-CARPIO, 1990; CAZORLA-COLL-JÁRREGA, 1997, 189; IPAC Maresme.

Gran Via de Lluís Companys, 229-231-Vil·la de Can Farrerons (Premià de Mar)

X: 446801.71/ Y: 594214.24

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -125/ -1; Cronologia final: 50/ 600

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:CER Augustià:VIL

Juli-Claudi:VIL Flavi:VIL s. II d.C:VIL s. III d.C:VIL Baiximperial:VIL

Elements: ABO ? CIS DIP FOR FRM MOS NEC SIG TER TOR

El mes de maig de l'any 1969, durant les obres de construcció dels edificis dels números 229 a 231 de la Gran Via de Lluís Companys, van aparèixer les restes d'una vil·la romana. El jaciment es troba a 10 m sobre el nivell del mar a uns 200 m per sota del Camí del Mig i a 400 m de la carretera NII. La troballa va motivar una excavació de salvament per part de R. Batista (MAB) i el jaciment va ser destruït immediatament. La premsa local i de Barcelona de seguida es va fer ressò de la troballa i destrucció i trobem repetida la notícia en diverses ocasions (MORENO 1969; DELMAR 1969; ANÒNIM 1969; ROSELLÓ 1970; ANÒNIM 1970; BONAMUSA 1972; GÓMEZ 1976). Posteriorment el jaciment ha estat objecte d'anàlisi per part d'alguns historiadors i arqueòlegs que inclouen la vil·la dins d'estudis d'àmbit més general i repeteixen les notícies (ÁLVAREZ 1978; ANÒNIM 1979; CUYÀS 1977 III, 350). L'estudi més complert que se n'ha fet és el de M. Prevosti que sintetitza les notícies conegudes, presenta la documentació gràfica i estudia els materials arqueològics conservats (Prevosti 1981).

En tres punts propers, s'han documentat restes, que per la proximitat han de pertànyer a aquest mateix jaciment.

Primer, a la zona est d'aquest, a la urbanització de Vallpremià, l'any 1979 es van trobar fragments de ceràmica romana, a uns 2 m de profunditat³⁸. Els materials consisteixen en àmfors de les formes Dressel 1C i, sobretot, Pascual 1; a més també es recolliren diversos fragments de ceràmica comuna ibèrica i romana i d'*imbrex*. I també, molt a prop d'aquí, quan s'enderrocà el Mas Foixà, a l'actual plaça del Dr. Ferran, es recolliren abundants fragments d'àmfora de producció local, Pascual 1.

Sembla ser que aquests materials podrien formar part d'un abocador (CAZORLA-COLL-JÁRREGA 1997, 191) relacionat amb un suposat forn de producció d'àmfors Pascual 1 ubicat prop de Mas Foixà i de Vallpremià (arran del Torrent Fontsana) i que s'emmarcaria

³⁸ La recollida dels materials va anar a càrrec de J. Gómez (AECC)

en el primer període del conjunt de vil·la de la Gran Via de Lluís Companys 229 o de Can Farrerons (OLESTI 1995).

I finalment, a la zona del carrer de Jacint Verdaguer i de Santiago Rusiñol, en motiu de les obres de col·locació d'uns col·lectors d'aigües residuals es van efectuar una sèrie de treballs de seguiment de màquines dirigits, primer, per Ramon Coll i Monteagudo. Els treballs de seguiment, que donaren resultats arqueològics positius, varen plantejar una excavació parcial de les restes detectades al tram comprès entre els carrers Mas i Abril i Santiago Rusiñol, amb la qual cosan s'amplià l'equip de direcció amb Marc Bosch de Doria. Jordi Montlló Bolart va efectuar un altre seguiment de màquines durant la col·locació del col·lector a la zona de Can Manent, que va donar un resultat arqueològic negatiu. La mà d'obra pels treballs d'excavació va anar a càrrec dels obrers de la constructora Guinovart-OSHA. La col·locació dels col·lectors del carrer Verdaguer afectaven indirectament altres carrers descendents que havien de tenir sobreïdors, com el carrer Santiago Rusiñol, el qual va aportar noves troballes arqueològiques.

La intervenció, que va durar entre els mesos de desembre de 1999 i abril de 2000 és encara objecte d'estudi, per la qual cosa la memòria encara està en procés de redacció. No obstant podem avançar una breu descripció de les troballes:

Els punts on es varen detectar restes són: carrer Verdaguer, entre Santiago Rusiñol i Mas Abril (Sector 2); carrer Verdaguer entre Mas Abril i Batista i Roca (Sector 3); i carrer Santiago Rusiñol entre Verdaguer i plaça Dr. Ferran (Sector 4).

Sector 2: Al carrer Jacint Verdaguer, entre carrers Santiago Rusiñol i Francesc Mas i Abril, en detectar-se la presència de murs romans i estrats arqueològics amb materials s'acordà l'execució d'una excavació d'urgència. L'espai excavat s'ha limitat a la rasa habilitada per la mateixa obra, d'una amplada variable de 3 a 4 m. La cota de partida per a la excavació arqueològica ha estat la UE-1011, amb els estrats moderns superiors extrets mecànicament. En total s'han excavat 86.81 m² de superfície, des de l'inici dels estrats romans (UE-1011) fins al sòl natural (UE-1005-1009), una potència variable de 1.50 a 1.20 m d'estratigrafia arqueològica (17.75 als 16.25 metres sobre el nivell del mar).

Quant als resultats de l'excavació i documentació de les Ue denoten la presència d'un assentament romà amb una perduració de cinc centúries, des d'època augustea (segles I aC o I dC) fins el segle V o VI dC, l'entitat i funcionament comentarem posteriorment. Dins d'aquesta dilatada cronologia hi podem veure diferents etapes o fases constructives:

Fase I: fase inicial d'ocupació presenta algunes estructures muràries relacionades amb algunes llars i dos forns a l'interior de les estances. No ens és possible definir les dimensions d'aquest primer establiment, ni veure la planta sencera a causa del petit espai d'excavació. No obstant, sabem que els murs UE-1016 i 1061 ens marquen els límits E i O respectivament i alguns murets interiors farien la compartimentació de l'espai (UE-1062, 1064, 1065). Aquests elements presenten una fonamentació molt precària. A l'interior d'aquest àmbit s'han excavat 3 llars de foc, un dels quals es podria tractar d'un forn metal·lúrgic. Pel material arqueològic aparegut en els estrats de fonamentació de murs, podem datar les estructures d'època augustea (TS Itàlica).

Fase II: la segona fase constructiva consta d'un terraplenament de les estructures anteriors per tal d'aixecar el nivell del sòl. En aquests estrats s'hi excaven dos murs de 50 cm d'amplada fets de pedra i calç amb la tècnica d'encofrat. No s'ha pogut definir tampoc cap àmbit concret a causa de l'escàs espai de treball. Enmig dels dos murs, però, una petita cubeta feta d'*opus signinum* ens situa un possible dipòsit i ens parla d'un

possible lloc de treball o de magatzem. Podem datar aquesta fase en època flàvia, per la presència de materials d'època flàvia-primera meitat del segle II dC (TS Africana A, ceràmica africana de cuina, etc).

Fase III: la tercera fase constructiva consta d'uns nivells d'abocament de terra, amb molt material arqueològic dels segles III a VI dC, des de TS Lucente, TS Africana C, D i nombrosos fragments d'àmfora africana. Sobre aquests nivells tardans, dos murs paral·lels de parament precari (pedres de mitjanes dimensions sense escairar i lligades amb fang) ens parlen d'una ocupació de la zona fins el segle VI o potser el segle VII, la qual cosa coincidiria cronològicament amb les darreres fases de l'edifici octogonal de Can Farrerons, que es troba molt proper.

Sector 3: A causa de la troballa de restes al sector II s'ha efectuat un seguiment intensiu d'aquest tram, molt proper també al jaciment conegut com a Gran Via de Lluís Companys 229-231 o vil·la de Can Farrerons. La horitzontalitat dels sediments arqueològics unit amb el lleuger pendent que emprenen els col·lectors, ha facilitat que l'obra no afectés les restes arqueològiques. L'estratigrafia detectada coincideix amb la dels sectors precedents i s'ha localitzat només un nivell romà (UE-1013), que en algun punt ha estat rebaixat per les màquines³⁹. La única resta constructiva documentada, en una cota inferior al pas del col·lector, és un mur romà de fet de pedres i calç (UE-1014). La cronologia d'aquest mur no va poder ser determinada a causa de la precipitació de l'obra.

Sector 4: Carrer Santiago Rusiñol, entre carrer Jacint Verdaguer i plaça del Dr. Ferran. En aquest tram de carrer s'hi va efectuar una rasa de 1 m d'amplada aproximadament per tal de col·locar-hi un sobreeixidor del col·lector del c/ J. Verdaguer. La troballa d'un mur romà (UE-1026) va provocar una intervenció arqueològica que donà com a resultat la documentació d'una sèrie de murs (11) i estrats de tres fases diferents d'època romana. L'espai d'excavació arqueològica comprenia 20 m de llargada, la part central de tota la rasa, per 1 m d'amplada.

Malgrat no poder datar acuradament les estructures aparegudes, podem observar una successió d'almenys dues fases constructives: Un conjunt de parets fetes de pedres de petites dimensions lligades amb calç, a mode d'encofrat ens marquen un conjunt d'habitacions difícils de delimitar per l'escàs espai de treball. Aquestes estan orientades NE a SO (Ue-1028, 1038, 1044 i 1033) i NO a SE (Ue-1031, 1034-1035). El nivell que amortitza aquestes restes està format per un enderroc molt potent de materials de construcció com *tegulae*, *imbres* i maons (Ue-1029), la qual cosa ens denota la presència de la teulada de la casa. No s'han pogut esclarir els nivells d'ús o de paviment d'aquestes habitacions però en algun cas s'ha pogut constatar que es troben enclavades en uns nivells de terra (Ue-1040, 1041, 1042, 1043) que cobreixen uns murs d'una fase anterior (Ue-1036, 1037, 1044 i 1046).

Per a una correcta interpretació d'aquestes restes es va recomanar una nova campanya d'excavació en extensió d'aquest tram de carrer Santiago Rusiñol, que en data d'avui no s'ha efectuat per facilitar el ritme i funcionament de l'obra.

³⁹ És interessant tenir en compte que a la meitat del Sector III aquest estrat d'amortització romà contenia un paquet força important d'estucs pintats. Aquesta troballa coincideix amb la zona posterior a l'immoble número 229 de la Gran Via, punt on l'any 1969 s'hi descobriren els mosaics de la coneguda vil·la romana (Secció D-D').

Totes aquestes troballes, molt properes als jaciments de Gran Via de Lluís Companys 229-231, Mas Foixà, Vallpremià, i l'actual Horta Farrerons, s'emmarquen en un clar complex rural d'època romana que va des de l'època augustea (finals segle I aC) fins els segles VI/VII dC, pràcticament ininterromputs. Les restes aparegudes durant les obres dels col·lectors del carrer de Verdaguer suposen segurament part d'edificis de la *pars rustica* de la vil·la.

Les restes de la vil·la conegudes són un conjunt de parets i d'habitacions, malgrat que només se'n va excavar i estudiar una per l'interès que va mostrar la presència d'un mosaic, algunes tombes construïdes sobre l'habitació i un conjunt de cinc dipòsits al subsòl.

L'anomenada *aula* o *triclinium*⁴⁰ era una habitació de 8.20 per 5.32 m, segons M. Prevosti basant-se en la planta de R. Batista, o de 8 per 4 m i les parets de 0.60 m de gruix, segons JM. Cuyàs; l'estança tenia una porta d'accés d'1.9 m d'amplada el llindar de la qual era un bloc monolític d'1.10 per 0.75 m amb un encaix a un costat per a la polleguera (un orifici dins una canal).

L'estança estava pavimentada amb un mosaic policromat (Cuyàs indica que estava format per tesselles negres, blanques, verdes, vermelles i grogues) amb motius geomètrics semblants als de la vil·la romana de Torre Llauder (Mataró). El mosaic està format per dues parts diferenciades: la primera mesura 5.32 per 6.80 m de llargada (ocupa l'amplada de l'habitació); la segona feia 5.32 per 1.40 m, ocupant la franja que deixava buida l'altre. Aquesta divisió de l'habitació, que deuria correspondre a dos moments cronològics diferents, és habitual en d'altres jaciments, segons M. Prevosti: els *triclinia* de la casa Taracena a Clúnia (PALOL 1969, 2), d'una casa d'Itàlica (GARCÍA BELLIDO 1962), de la vil·la de San Rocco, entre d'altres. El mosaic estava construït sobre una preparació de morter de calç de 22 cm de gruix. Hom proposa una cronologia per al primer mosaic d'època severa, entre els segles II i III dC (CUYÀS 1977 III, 350), si acceptem els paral·lels exposats; el segon podria ser més tardà (PREVOSTI 1981, 129-130). Els mosaics van ser netejats i consolidats *in situ* i van ser traslladats al Museu Arqueològic de Barcelona (actual Museu d'Arqueologia de Catalunya-Barcelona).

Quan es va extreure el paviment van aparèixer 5 dipòsits, la qual cosa ens explica perquè en pavimentar l'habitació superior s'hi construeix aquesta preparació tan potent:

En primer lloc, un conjunt de 3 dipòsits rectangulars, de 0.68 m d'amplada i 2.26 m de llargada (mesures internes) i 1.37 m de profunditat, estaven disposats al centre de l'habitació. Estaven construïts un al costat de l'altre amb parets de separació de 0.45 m de gruix. El recobriment intern era de morter, al qual hi havia l'empremta de les sabates clavetejades dels possibles constructors. Dos dels dipòsits tenien comunicació per la part alta, recordant una sobreixida dels dipòsits per a l'aigua.

Els altres dos dipòsits es trobaven sota la part estreta del paviment, ocupant l'espai del segon mosaic. Eren també rectangulars, amb una paret de separació i comunicats per un orifici obert a la part superior. Conservaven encara restes del recobriment: un presentava restes d'*opus signinum* i una mitja canya als angles interns i l'altre era de rajoles.

Tenim coneixement de la troballa d'alguns enterraments sobre l'habitació que rebenten els mosaics. No en coneixem el nombre ni la seva tipologia però tot indica que podrien ser tardans.

⁴⁰ Prevosti, seguint la proposta de A. Balil, prefereix anomenar-la *aula* davant la confusió terminològica que pot suposar *triclinium*.

Segons les notícies paregudes a la premsa i les informacions orals recollides per M. Prevosti, s'hi van trobar nombrosos fragments de ceràmica, la major part del qual s'ha perdut. Concretament ens parla de sacs sencers de materials, possiblement apareguts entre les terres de farciment dels dipòsits. Dels materials conservats al Museu de Premià de Mar i estudiats per Prevosti, es desprèn un predomini de materials del segle II dC, TS Africana A (formes Lamboglia 22, 2 tardana i 9A) i imitacions (Lamboglia 10B) i TS Hispànica (forma Draggendorff 37), però també hi tenim ceràmiques fines anteriors dels segles I aC i I dC, TS Itàlica (forma Godineau 35) i TS Sudgàlica (un fragment decorat creus). Altres materials conservats són: un fragment de llàntia, ceràmica comuna gris, plat de vora fumada, vores de les formes Vegas 3, 39, 40 i 46, ceràmica de cuina (Vegas 1 i 22), fragments d'àmfora (Dressel 21 o 22), vidre, claus de ferro, una petxina i 3 ullals.

La intervenció arqueològica duta a terme entre desembre de 1999 i març de 2000 amb motiu de la col·locació del col·lector del carrer Mn. Jacint Verdaguer, entre els carrers Santiago Rusiñol i Dr. Batista i Roca, evidencià novament la continuïtat del jaciment. Molt escaridament, els resultats als quals s'arribà són els següents:

- Les estructures documentades consisteixen en diversos murs, dos llars de foc, una cisterna i tres forns pertanyents al mateix assentament.
- Aquest assentament correspon a una vil·la romana de tipus senyorial amb diverses àrees: residencial (allò descobert en 1969); àrea industrial, magatzems i vivendes dels treballadors (en part excavat per nosaltres en aquesta intervenció); i alguns abocadors de deixalles, descoberts en els anys setanta en la zona del Vallpremià i Mas Foixà, i en part també excavats per nosaltres al carrer Jacint Verdaguer. Aquest complex tindria aproximadament uns 40.000 metres quadrats -ocuparia, doncs, gran part del que avui és el barri de Can Farrerons-, i és en tot comparable a d'altres documentats a la comarca del Maresme, com per exemple Cal Ros de les Cabres (El Masnou) o la Torre Llauder (Mataró).
- Les evidències arqueològiques -i també el testimoni de nombrosos veïns de la zona- demostren que durant la construcció de tots els blocs de pisos que hi ha en el carrer Mn. Jacint Verdaguer a banda i banda, entre el c/ Batista i Roca i el Torrent Fontsana, es van destruir restes romanes d'importància, pertanyents totes elles a la mateixa vil·la romana. Aquestes obres de construcció, majoritàriament dutes a terme entre finals dels anys seixanta i començaments dels setanta, no tingueren, a diferència d'ara, cap tipus de control arqueològic. El patrimoni històric que aleshores va perdre Premià de Mar és molt considerable.
- Cronològicament les estructures que s'excavaren entre desembre de 1999 i març de 2000 presenten tres fases d'edificació, és a dir, tres moments on es construeixen i/o on es remodelen estructures arquitectòniques anteriorment construïdes, que són:
Primera fase: època dels emperadors August i Tiberi (inicis segle I d.C.)
Segona fase: època de la dinastia Flàvia (finals del s. I d.C.-inicis del II d.C.)
Tercera fase: finals del s. II d.C.-segles IV/V d.C., que és quan finalitza l'assentament en aquest sector.
- El material arqueològic recuperat com terrissa, fauna, malacologia, objectes de metall, etc., ha estat molt abundant, tant en qualitat com en quantitat.

Així, doncs, tenint en compte totes aquestes evidències, es feia del tot necessari de dur a terme un control arqueològic en les obres d'urbanització de l'Horta Farrerons durant els anys 2000-2001. La possibilitat de continuïtat de la vil·la romana de Can Farrerons ha esdevingut una ferma realitat amb la constatació de diversos murs que formen una planta de tipus octogonal. Una vegada localitzades les restes

arqueològiques existents a Horta Farrerons, i vist que hi havia al seu damunt una notable capa de sedimentació propiciada per la proximitat de dos torrents (el mateix Torrent Fontana i la carretera de Vilassar de Dalt, BV-5023), calia eliminar-la. Per fer-ho s'ha comptat amb l'auxili de maquinària d'excavació, que ha consistit essencialment en una retroexcavadora o una giratòria, segons els moments, que ha proporcionat la mateixa empresa promotora, Construccions Mas Soler, SA. Així, es procedí a eliminar aquesta deposició fins arribar al que pròpiament són els estrats arqueològics. A partir d'aquí s'han realitzat vuit sondejos en els diferents àmbits constatats, que en alguns casos han evidenciat la seva funcionalitat com a banys termals.

Resumint, les troballes efectuades a Horta Farrerons durant les tasques descrites consisteixen en:

- Un edifici de planta octogonal amb una sèrie d'àmbits, dels quals se'n porten localitzats 23 en el moment d'escriure aquestes línies. El seu estat de conservació és excel·lent, i l'alçada mitja de les parets és de 2-3 metres.
- Els àmbits individualitzats es troben disposats de forma radial en la planta octogonal descrita, i convergeixen cap el centre. Tots excepte quatre habitacions de grans dimensions, d'usos diversos.
- Els sondejos efectuats han permès esbrinar que l'edifici té una funcionalitat com a mínim de caràcter termal en un primer moment, amb la constatació de tres piscines i altres habitacions d'usos diversos. També ha estat localitzat l'hipocaust o lloc de conducció del calor per a les sales i piscines calentes, així com el forn que l'escalfava.

En un moment posterior a l'ús d'aquestes termes es produeix una reutilització parcial com a lloc d'enterrament, ja que hem evidenciat l'existència de diversos cadàvers, en tomba de *tegulae* i fossa. També es constata l'existència de restes constructives en forma de mur (de marge?) que van en direcció NE-SW i que són clarament posteriors a l'establiment.

A partir d'aquest moment s'ha de procedir a la correcta excavació científica de tots els àmbits evidenciats, així com d'altres que es puguin constatar. L'excavació ha d'ajudar a resoldre els nombrosos interrogants que hores d'ara se'ns plantegen, com per exemple la cronologia inicial i final de l'edifici, els diferents usos que se'n donaren en cada època, etc.

Una vegada excavat l'edifici és voluntat de totes les parts -administracions, promotors i arqueòlegs- procedir a la consolidació i adequació del jaciment (musealització), destinada a la visita pública, integrant les restes romanes en la moderna edificació a realitzar.

Amb les dades que es posseïxen en l'actualitat es pot concloure que estem davant una vila romana situada a la plana, a 10 m sobre el nivell del mar, a uns 500 m de la costa i a uns 300 del Camí del Mig (antiga Via Augusta). És difícil establir una cronologia absoluta del jaciment, però segons es desprèn de l'estudi del material, tenim una forquilla des d'època augustiana fins com a mínim el segle V dC (TS africana D : Hayes 104), cronologia que coincideix en part amb la proposada per als mosaics. Si tenim en compte altres troballes properes, que hem de relacionar necessàriament amb aquest establiment -Mas Foixà, Vallpremià, carrers Cinto Verdager/Santiago Rusiñol, Horta Farrerons- hauríem de pensar en una vila d'extensió important, d'un 4 Ha (vicus?) perquè s'han trobat restes constructives i materials arqueològics en un radi força important.

GARCÍA-COLL-FONT, 2001; FORASTER, 1969; MORENO, 1969; ANÒNIM, 1969; DELMAR, 1969; ROSELLÓ, 1970; ANÒNIM, 1970a; BONAMUSA, 1972, 9; GÓMEZ, 1976; CUYÀS, 1977, 350; ÁLVAREZ, 1978, 10; BARRAL, 1978, núm.77; ANÒNIM, 1979; PREVOSTI, 1981b, 128-132; OLESTI, 1995, 415; CAZORLA-COLL-JÁRREGA, 1997, 191; COLL, 2001c; COLL, 2001d; IPAC Maresme. BOSCH-COLL, 2000;

Gran Vilassa, La (Vilassar de Dalt)

X: 447216.058/ Y: 595740.792

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -100/ -30; Cronologia final: 80/ 250

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Republicà:ERU Augustià:ERU Juli-Claudi:ERU

Flavi:ERU s. II d.C:ERU

Elements: EPI ? NEC

Amb el nom de la Gran Vilassa es coneix una àrea molt extensa al sud del nucli urbà de Vilassar de Dalt on la tradició erudita del poble hi situa una gran vil·la romana. Des d'antic han sovintejat les notícies de troballes arqueològiques a l'àrea d'entorn a la Riera de Vilassar, una zona amb un sòl ric i on els constants treballs agrícoles i les obres de construcció d'hivernacles han anat destapant els materials: des del Torrent del Blaqueig (actualment urbanitzat) fins els Horts de Can Llimona i des de Can Maians fins a l'autopista C-32, seguint un suau desnivell del terreny que va dels 90 als 70 msnm. Dins d'aquesta àrea hi ha les masies de Can Torradeta i Ca l'Alzina, àrees amb més concentració de materials.

Com ja hem indicat (*vid.* El Caminet), el noticiari del butlletí del Museu de Mataró esmenta la troballa de material divers als paratges de Can Famada⁴¹ i de Can Torradeta (*MUSEU* 1949, 130-131) i uns anys més tard, informen de la donació de materials procedents d'aquest lloc a la mateixa institució (*MUSEU* 1950,). Actualment aquests materials són il·localitzables, però sabem que es tractava de ceràmica de terra sigil·lata. També el Dr. À. Fàbrega informa que de sempre ha estat freqüent la troballa de ceràmica romana en superfície per la zona (PREVOSTI 1981, 134).

A Can Torradeta foren descobertes moltes tombes de *tegulae*, una de les quals portava la marca de T·FAD·LIC. D'entre el material arqueològic hom destaca una moneda de plata imperial (*MUSEU* 1949, 130-131). També s'hi trobà una peça de terra cuita perforada (tub de calefacció) que Prevosti no creu que fos romana (PREVOSTI 1981, 134). Aquesta troballa és recollida per altres autors però s'indica la marca de *tegula* L·HER·OP (BALIL-RIPOLL 1952, 181). No coneixem la ubicació exacta dels enterraments, però segons P. Ubach estaven a la banda de muntanya del camí que porta a Can Torradeta, mentre a la banda de mar s'hi localitzaren algunes habitacions (BURJACHS-DEFAUS 1987).

⁴¹ La Famada, segons l'IPAC comprenia una àrea a l'oest de Can Torradeta, possiblement des del Camí de la Cisa fins més avall del Camp de Futbol (*vid.* El Caminet) (BURJACHS-DEFAUS 1987)

Precisament, en un lloc que M. Prevosti no especifica, segons els membres del Museu de Vilassar de Dalt foren descobertes un conjunt de més de 14 habitacions molt grans (uns 6 per 7 m) relacionades amb ceràmiques Campanianes i Sigil·lates, i a l'altre costat de la Riera un conjunt de mínim 6 habitacions més. Procedent d'aquests establiments es conservava una llàntia decorada que hom ha interpretat com el déu Dionís o Bacus muntat damunt d'un ase amb les mans als genitals i la data dels segles I-II dC, actualment es conserva exposada al Museu de Vilassar de Dalt (PREVOSTI 1981, 134). Possiblement relacionat amb aquest establiment sabem que en un punt indeterminat de la carretera de Vilassar, que transcorre paral·lela a la Riera, s'hi trobà una sitja (BALIL-RIPOLL 1952, 181).

Ningú de Vilassar ens ha sabut indicar l'emplaçament exacte d'aquestes troballes i no sabem d'on ha sortit la notícia que, si es confirmés suposaria una vil·la o establiment rural força gran. D'altra banda a la fitxa de l'IPAC consta que a mitjans del anys 1980 A. Lepp va efectuar unes prospeccions arqueològiques amb col·laboració d'aficionats del poble, de les quals no consta ni el permís del Servei d'Arqueologia ni cap memòria, però sabem que sortiren algunes parets romanes (BURJACH-DEFAUS 1987). M. Carmona i N. Rosselló (Museu Vilassar de Dalt) ens han indicat que les prospeccions s'efectuaren durant els mesos de juliol del 1984 i el maig de 1985 al paratge anomenat Els Garrofers del Doctor, dins les terres propietat de Can Torradeta. Els materials arqueològics es troben dipositats al Museu del poble. Malgrat la manca d'una classificació adequada i la quantificació de les peces, hem pogut observar nombrosos fragments de material constructiu (*tegula* i *imbrex*), fragment d'*opus signinum*, alguns fons de *dolia*, una vora de parets fines amb decoració a la barbotina, àmfora tarraconesa, itàlica i púnicoebusitana, nombrosos fragments de ceràmica comuna romana i ceràmica Campaniana B, TS Itàlica, TS Sudgàl·lica i TS Africana A. Per tant, ens trobem davant d'un establiment rural indeterminat amb una vida d'uns 200 anys: la ceràmica Campaniana B i les àmfores tarraconeses i púnicoebusitanes ens porten a un horitzó de mitjan segle I aC, mentre que la TS Africana A ens marca un moment final entre finals del segle I i mitjan segle II dC.

A l'altra banda de la Riera, a l'est de Can Torradeta, hi ha el camp de Can Llimona on també s'hi ha trobat ceràmica romana al llarg del temps durant els treballs agrícoles de llaurat del camp. Malauradament no se n'ha conservat perquè els pagesos que les recuperaven les tornaven a enterrar (PREVOSTI 1981, 135). Aquest material podria ser relacionat amb les 6 o més habitacions que s'haurien trobat a la banda est de la Riera de Vilassar (*vid. supra*)

Vistos els antecedents de la zona, el 1993 el Servei d'Arqueologia va efectuar uns seguiments de les obres de construcció d'uns hivernacles a càrrec de l'arqueòleg A. Rigo (CODEX SCCL). La intervenció va consistir en un seguiment de les màquines i efectuar 6 cales de sondeig⁴². La intervenció va resultar ser negativa, únicament es va poder identificar en algunes rases un nivell de terres de riera (possible antiga Riera de Vilassar o àrea d'influència) (RIGO 1993).

El 1989 a Ca l'Alzina vans ser recollits materials ceràmics que fan pensar en la presència d'un establiment de l'època de l'ibèric Final o Tardo-republicà a la zona: ceràmica comuna i àmfora ibèrica, ibèrica tardana, ceràmica a mà, àmfora Dressel 1, *tegulae*, etc. Alguns d'aquests materials podrien pertànyer a la I Edat del Ferro (COLL 1990, 2-6). Olesti proposa la presència d'un possible vicus format per un conjunt d'hàbitats indígenes a la zona (OLESTI 1994, 427).

⁴² Coordenades dels sondeigs i seguiments: Geogràfiques: 2°22'01"E/ 41°30'41"N/ 75-80 msnm; UTM: X=447.16/ Y=4595.79

Es diu que en aquest indret va trobar-se una làpida -avui perduda- en la qual es llegia P. MANLIO G.N.F. GAL. AEDILI II VIR GN. MANLIO P.F. GAL. SECVNDO AEDILI.

ANÒNIM, 1949; ANÒNIM, 1950b; BALIL-RIPOLL, 1952, 181; RIBAS, 1952, 93-94, núm.29; ESTRADA I GARRIGA, 1969, núm.167; PREVOSTI, 1981b, 133-135; FABRE-MAYER-RODÀ, 1983, 114-115, fig.17; IRC, I, 1984, núm. 126, làm. XLIV; LEPP, 1986b; COLL, 1990c; OLESTI, 1995, 427; IPAC Maresme.

Guanyabens, Can (Mataró)

X: 455487.37/ Y: 602007.4

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; julioclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: -150/ -50; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Republicà:ERU ? Alt imperi (indefinit):VIL ? Baix imperi (?):VIL ?

Elements: ESC NEC

Al veïnat de Mata, a la propietat de Can Guanyabens, entre la Riera de Can Tria I la del seu costat, a una zona de camps de conreu a una elevació amb vista cap al sud, a 185 m. Snm, van trobar-se restes romanes.

Ribas, el 1933 ens dóna notícies de la troballa de materials romans i l'amplia el 1952 amb una altra troballa, d'un element escultòric. Esmenta també l'aparició de restes de material constructiu i enterraments.

Als anys 80 s'hi fan prospeccions, totes amb resultat negatiu.

Les estructures que es van documentar corresponen a enterraments en tègula. També destaquem la presència de materials constructius que fan pensar en l'existència d'estructures construïdes al lloc.

El material trobat a la zona és força indeterminat: tenim ceràmica comuna, alguna moneda(una de coure, romana, sense concretar), un cap escultòric de Bacus en marbre i dues peces de ceràmica (identificada per Prevosti el 81 amb base a documentació fotogràfica) corresponents a un vas de parets fines de la forma V. 23 o Mayet XLII i un unguentari de la forma V. 63.

Tot i que no tenim documentada la presència de construccions, els materials constructius que s'intueixen i els elements escultòrics, permeten proposar la possible existència d'una vil·la.

Malgrat l'escassa presència de material, les dues formes de parets fines ens permeten parlar d'una cronologia republicana que es fa extensible fins a inicis del s. II dC.

RIBAS, 1933b, 19; RIBAS, 1952, núm.67; ESTRADA I GARRIGA, 1969, núm.140; PREVOSTI, 1981b, núm.306; IPAC Maresme.

Horta Mates (Cabrera de Mar)

X: 450500/ Y: 597200

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes:

L'horta Mates, segons Ribas, era a l'esquerra de la riera de Cabrera i per sobre de Camí del Mig. Això havia d'estar entre els 35 i 45 m s.n.m., en la zona al·luvial, plana, de pendent suau cap al mar, i a uns 1200 m de distància del mar.

Ribas hi marcava troballes soltes consistents en àmfora i monedes. En unes notes del seu arxiu, que publicà Prevosti, explica que hi havia trobat ceràmica comuna romana "de les formes més usuals", ceràmica feta a torn, roja, trossos d'àmfores i alguna moneda, a més hi havia vist moltes parets o fonaments de casa, que varen treure per netejar el terreny per adaptar-lo a l'agricultura. Els autors de l'IPAC, en no tornar a localitzar l'horta d'aquest nom, desestimaren la notícia.

Efectivament, avui ningú no recorda cap horta Mates en tota la plana de Cabrera. Fins i tot ens han suggerit que no poguésser un error amb l'horta Maltes. Però jo no ho crec pas. Les notícies de Ribas, en el seu arxiu, duen la data del 18 d'agost del 1927, i diu ben clarament que tot plegat fou observat quan els pagesos varen treure les ruïnes romanes per netejar el camp i adaptar-lo per l'agricultura, per tant, dins del procés que han sofert totes les terres de la plana de Cabrera, d'anivellament i adaptació al conreu d'horticultura, que es produí durant la primera meitat del segle XX. El nom es deu haver perdut, amb els setanta anys llargs que han transcorregut. Però Ribas dibuixa fins i tot un petit croquis d'ubicació de les restes, aproximat, en les notes del seu arxiu, de forma que jo ho considero una dada segura, tot i que de situació no prou exacta. Ara bé, la meva prospecció superficial actual no m'ha tornat a permetre de trobar-hi res, com era d'esperar, car tot deu estar perdut.

RIBAS, 1952, núm.116; PREVOSTI, 1981b, núm.172; IPAC, Maresme.

Hortes del Camí Ral, Les (Mataró)

X: 452302.68/ Y: 597622.4

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:CER Augustià:CER

Juli-Claudi:CER Flavi:CER

Entre la l'autopista C-32, la carretera N-II i la riera d'Argentona, a 35 m s.n.m., s'han efectuat prospeccions l'any 1999 amb motiu de la urbanització del sector, que han permès localitzar material constructiu: ceràmica comuna romana i ibèrica, i àmfora tarraconesa.

FÀBREGAS, 1999; IPAC Maresme.

Horts de Can Pou (Cabrera de Mar)

X: 449210.82/ Y: 597900.34

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER

En un terreny erm, tocant a la riera de Cabrera, al peu del turó de Can Modolell, s'hi troben ceràmiques antigues.

Es tracta d'una zona bastant pendent, una mica ensorrada, just al costat de la riera, a uns 2700 m de distància del mar i entre els 100 i 115 m s.n.m.

David Farell m'ha informat que, fa un parell d'anys, s'havia trobat una gran concentració de ceràmica ibèrica al costat del pou que hi ha a la finca. Actualment, s'hi troba ceràmica ibèrica molt abundant, ceràmica grisa ibèrica de la costa catalana, un fragment d'àmfora ebusitana i tègula, en superfície. Caldria controlar aquest indret, si s'hi mouen terres.

Hostal, Ca l' (Cabrera de Mar)

X: 449480.6/ Y: 597755.95

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: EI/. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:EI/

Ca l'Hostal és dins del nucli urbà de Cabrera, davant de Can Martinet, en una zona de pendent suau, a la riba dreta del torrent de Sant Feliu, a uns 2500 m de distància del mar i a 98 m s.n.m.

En construir-se una casa nova dins d'aquesta propietat, s'han trobat restes ibèriques. Encara no en coneixem els detalls. Si més no, però, són un indicatiu més que la zona urbana de Cabrera és plenament arqueològica.

Hotel Delfín (Mataró)

X: 456019.76/ Y: 599887.5

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: 60/ 70; Cronologia final: 320/ 420

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Juli-Claudi:VIL Flavi:VIL s. II d.C:VIL s. III d.C:VIL

Baiximperial:VIL

Elements: ARQ DIP ESC SIG TOR ?

Al costat de la Nacional II, tocant al Torrent del Forcat, a nivell del km. 656, on hi ha l'Hotel Delfín actualment, a una 10 m. snm, tocant a la costa, tenim notícies de restes constructives romanes.

Ribas ens documenta la troballa per primer cop el 1928, ampliant la notícia el 33. La repeteix posteriorment en diverses ocasions així com d'altres autors que citen la notícia fent referència a ell.

El 1959, arran de l'edificació de la zona es posa de manifest bona part de la construcció romana, cosa que Ribas recull el 1964. Ribas, al seu arxiu dibuixa una planta que Prevosti recull el 1981 (PREVOSTI, 1981, fig. 84.3 i 85.1 i 2).

Es tractava d'una estructura d'habitatge distribuïda al voltant d'un pati amb un *impluvium* central al qual s'hi accedia a través d'un llarg passadís situat a l'est del mencionat pati, d'1,8 m. d'ample i orientat al nord-est.

Al voltant s'estructuraven un seguit d'habitacions, totes amb paviments d'*opus signinum*.

A l'est de l'edifici, hi havia dos dipòsits situats a un pla més enfonsat que la resta d'edificació, uns 80 cm. més avall, en encara amb restes de la seva conducció d'aigua. Aquests mesuraven 4 m. d'una banda un (l'altra no es pot determinar) i 3,3 per 6 m. l'altre.

Al nord del passadís, trobem una habitació d'uns 6 per 6 m., un tamany considerable. La coneixem poc perquè no està dibuixada totalment.

Al nord del pati, tenim també una altra gran sala, amb una banda de 10,4 m., encara major que l'anterior. D'aquesta tan sols en coneixem l'inici però per dimensions podria ser l'estança més important de la casa.

Al sector sud, trobem habitacions de mides semblants, d'entre 5 i 6 metres de llargada i amplada, algunes amb paviments sobreposats successivament, fruit de reformes. Tenim, al centre-sud de la construcció un passadís que en reformes posteriors es converteix en una altra cambra pujant el nivell del terra i soterrant les estructures que el tancaven a les altres habitacions del voltant.

Al sector oest, tenim indicis de l'aparició d'un altre pati més gran que el primer amb un possible peristil que va suplantar-se finalment per un cel·les sense paviment d'*opus signinum*, només amb un picadís. Sembla que al costat del pati va trobar-s'hi una pedra que podria correspondre a una premsa.

Les parets documentades estaven fetes de pedra i morter de calç, conservades mig metre de gruix i arrebossades en el seu interior i estucades (documentat a l'arxiu de Ribas per restes d'estucs blancs, vermells, verds i negres).

Com a elements materials relacionats amb la casa tenim tambors de columna, dos de granit i de 36 cm. de diàmetre, restes de marbre, possiblement corresponents a aplacats o paviments, TS Sud-gàlica o hispànica (formes Drag. 29 i Drag. 37) i possible Sud-gàlica de la forma Drag. 36 24/25 i 27, un fragment de TS africana D de la forma L. 51, àmfora Dressel 6 i dues monedes: una de Claudi i l'altra de Constantí. També tenim tres dòlies trobades al celler.

Amb això podem dir que ens trobem davant d'una vil·la, segurament en la *pars urbana*, amb elements clarament de luxe: els marbres, els estucats, els tambors de columna, entre d'altres. Tot i això podem establir també indicis de la presència d'una pars rústica amb elements com el celler amb contenidors per l'emmagatzematge com les dòlies o la possible premsa.

Pel que fa a la cronologia que abarcaria l'edificació parlem d'un context imperial des d'inicis del segle I dC fins al Baix Imperi, cosa que ens indica la TS africana D i la moneda de Constantí.

RIBAS, 1928; RIBAS, 1933, 19; RIBAS, 1952, núm.64; ESTRADA I GARRIGA, 1969, núm.138; S.A.M.M., 1977, núm.69; PREVOSTI, 1981b, núm.274; IPAC Maresme.

Illa Fantasia (Premià de Dalt)

X: 446863.34/ Y: 595064.87

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -100/ -30; Cronologia final: 10/ 90

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:CER Augustià:CER Juli-Claudi:CER Flavi:CER

A la dreta de la carretera BV-5023 (de Premià de Mar a Vilassar de Dalt) al punt per on creua l'autopista C-32 hi havia el paratge conegut com La Pedra Blanca i actualment hi ha el parc aquàtic *Isla Fantasia*. L'any 1987, en motiu dels moviments de terres per les obres d'ampliació del centre recreatiu, hom va poder recollir materials arqueològics per sobre del Camí del Mig, molt a prop d'una riera.

El material consta de ceràmica de vernís negre Campaniana B, àmfora itàlica, àmfora romana local, ceràmica comuna ibèrica (a mà i a torn) i fragments de *dolia*.

Recentment han estat localitzats en el fons arqueològic del Museu de l'Estampació de Premià de Mar un petit lot de terrisses, que cal afegir a allò ja conegut, recollit pel Sr. Joan Gómez. Es tracta d'una nansa i paret pertanyent a una àmfora ibèrica i una pipa en terracuita del tipus de les de Palamós, datable en el s. XVIII.

Molt proper a l'indret anterior, en la part posterior de l'establiment lúdic del mateix nom, el Sr. Fernando Cazorla pogué recollir en superfície el mes de febrer de 1997 el següent material arqueològic: un fragment de bol en TS sudgàl.lica (forma Drag. 29), un fragment de vora d'àmfora romana de procedència bètica del tipus Beltrán I i un fragment sense forma de vas ibèric.

Aquestes ceràmiques no semblaven que es trobessin *in situ*, i més aviat s'hauria de pensar en aportacions fluvials de l'esmentada riera o bé en reompliments de terres pel conreu. Per tant, l'origen dels materials s'hauria de buscar en algun jaciment proper (Santa Anna/Can Nolla ?). La cronologia dels materials ens parla d'un assentament d'època tardorrepublikana, segle I aC. No coneixem s'hi hi hauria continuïtat a causa de l'escassetat dels materials.

OLESTI, 1995, 419; COLL, 2000. IPAC Maresme;

Inici de la riera de Clarà (Argentona)

X: 446660/ Y: 600650

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VAR. Tipologia per èpoques: Romana:VAR

Tipologia per períodes:

A l'inici de la riera de Clarà, molt a la vora d'Òrrius, a uns 275 m s.n.m., s'hi assenyala una troballa solta romana avui dia indeterminable.

RIBAS, 1952, 97; PREVOSTI, 1981b, 218; IPAC, Maresme.

Inici del Torrentbó (Argentona)

X: 447890/ Y: 602090

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VAR. Tipologia per èpoques: Romana:VAR

Tipologia per períodes:

En algun punt imprecís prop de l'extrem sud del Torrentbó (a uns 200 m s.n.m), avui en dia emmarcat per la urbanització "Les Ginesteres", s'hi documentà una troballa solta romana de característiques actualment desconegudes.

RIBAS, 1952, 97; PREVOSTI, 1981b, 217; IPAC, Maresme.

Institut Damià Campeny (Mataró)

X: 453875.66/ Y: 599292.19

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -135/ -1; Cronologia final: 400/ 450

Tipologia principal: FOR. Tipologia per èpoques: Romana:FOR

Tipologia per períodes: Republicà:CER Augustià:ABO Baiximperial:FOR

A tocar de la Plaça dels Bous, prop de la Basílica de Santa Maria, al casc urbà de Mataró, a 34 m. snm, on hi havia ubicat l'Institut Damià Campeny, s'hi van localitzar casualment unes restes constructives romanes.

El 1998, en veí de la zona descobreix les restes esmentades durant l'enderrocament de l'Institut. El mateix any el Servei Arqueològic del Museu de Mataró organitza una excavació d'urgència dirigida per Marc Jiménez. La zona s'excava en dos quadres en els quals es localitza una estructura de combustió romana.

Es tracta d'un forn fet amb parets d'argila encofrades i pilars de tovot fets grollerament i units en sec. No apareix, relacionant-se amb ell, cap tipus de paviment. La seva fonamentació es va realitzar a través d'una rasa oberta al sòl on es construïren els pilars de tovot sustentats en terreny natural, dels quals només se'n conservaven dues filades. Pel que fa a material es documenta una carena de T. S. Lucente, fragments d'àmfora Keay XXIV i material indeterminat d'època augustiana. També documentem la presència de ceràmica comuna ibèrica, ceràmica de vernís negre campaniana A i campaniana B (L. 1), àmfora (itàlica (Dressel 1A i Dressel 1B), bètica (Oberaden 83), local (Laietana 1 i Pascual 1) i africana (Keay XXIV A i B)), ceràmica de cuina africana (Ostia III 267A), TS itàlica, sud-gàl·lica, africana C i Lucente.

En definitiva, parlem d'una estructura de combustió baiximperial (cosa que ens dóna el fragment de T.S. Lucente en la fonamentació de l'estructura), amortitzada entre el s.IV i mitjans del V (àmfora Keay XXIV), segurament construïda sobre un antic abocador augustià que s'hauria terraplenat per construir-hi a damunt.

JIMÉNEZ, 1998; IPAC Maresme.

Jordi, Can (Sant Vicenç de Montalt)

X: 459111.33/ Y: 602713.06

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: -100/ -30

Tipologia principal: SIT. Tipologia per èpoques: Preromana:SIT Romana:SIT

Tipologia per períodes: Ibèric:SIT Republicà:SIT

Elements: ABO

A tocar de l'autopista C-32 pel seu costat nord, entre la riera de Sant Vicenç i el Torrent de la Gironella, a la part baixa de la mateixa elevació en què es troba l'antic camp de futbol de Sant Vicenç i a uns 95 m s.n.m., en una zona on s'havien efectuat treballs superficials, l'any 1992 s'hi excavà un camp de sitges.

Es tracta de set sitges en diferents estats de conservació, repartides en un espai de 1500 m², disposades sense cap relació, a una distància entre elles que oscil·la entre els 4 i el 15, i escampades en direcció a la part alta del turó.

D'entre la ceràmica trobada als reompliments de les sitges, convé ressaltar: l'àmfora ibèrica, massaliota, púnicoebussitana, púnica, grecoitàlica i itàlica; la ceràmica protocampaniana, campaniana A i B ; la ceràmica ibèrica grisa i grisa de la costa catalana, oxidada, pintada (un kalathos presenta un text pintat a la vora transcrit com a]banmi.biur borte[) i feta a mà; així mateix, contenen ceràmica comuna itàlica, dòlies, tègules i ímbrex. Resulta significatiu que nombrosos fragments d' àmfora ibèrica i també alguna ceràmica comuna presentin deformacions i coccions defectuoses. D'entre els altres materials , ressalten una eixada ibèrica de ferro, fragments de molins branquiformes i restes de tovot.

A banda del material que reomplia les sitges, es localitzà gran quantitat de ceràmica ibèrica en superfície.

Aquest jaciment estigué actiu, des d'un moment indeterminat de l'ibèric plè, anterior al segon quart del s.III aC, fins a la primera meitat del s.I aC, d'acord amb l'amortització progressiva de les sitges: d'una només podem establir (a partir dels molins branquiformes) que fou amortitzada en un moment desconegut de l'època ibèrica; per al reompliment de tres sitges es pot establir una datació *post quem* bé d'entre el segon quart i finals del s.III aC, bé de finals del s.III aC (segons indiquen l'àmfora púnico-ebussitana PE 15 i 16; un bol de protocampaniana Morel 2764 b1 o Morel 2788 c1 i un informe Campaniana A o protocampaniana); una altra sitja fou amortitzada envers el 140-130 aC (presenta Campaniana A Lamb. 27 i 36); i les dues darreres sitges es reompliren entre el 100-30 aC (atenent migrats fragment de Campaniana B).

Aquest camp de sitges i un forn d'àmfora ibèrica (testimoniats pels materials de rebuigs abocats a les sitges) devien correspondre a un establiment ibèric, amb continuïtat durant l'època romanorepublicana, dedicat a activitats econòmiques especialitzades: l'emmagatzematge i la terrisseria. El fet que les sitges s'estenguin en direcció al turó permet plantejar la possibilitat que el jaciment continués envers aquesta zona.

Poden diferenciar-se dues fases en l'activitat d'aquest establiment: originàriament les sitges devien haver estat dedicades a l'emmagatzematge. En canvi, a partir d'algun moment del s.III aC, començarien, progressivament, a desenvolupar la funció d'abocador de forn.

OLESTI, 1995, 485; AA.VV., 1995, 143-162; IPAC Maresme.

Llobatera, La (Cabrils)

X: 446239.261/ Y: 598431.228

Època: 2

Períodes: ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; julioclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: NEC. Tipologia per èpoques: Romana: NEC

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà: CER Republicà: NEC Alt imperi (?): NEC

Baix imperi (?): NEC

Jaciment situat en una pedrera moderna que hi ha al Barri de La Llobatera dins el terme municipal de Cabrils. Es troba sobre la Urbanització de Can Bergall, a la meitat de la pujada cap a les Planes d'en Boquet, en una elevació. Es troba situat a una alçada de 275 a 300 m sobre el nivell del mar⁴³.

A causa de l'explotació mineral de la zona per part de l'empresa FOCSA, entre els anys 1932 i 1938 van aparèixer diverses tombes a una moneda de la seca d'Ilduro (RIBAS 1973, 168).

En total es coneixen 25 tombes es corresponents a una extensa necròpolis romana. M. Ribas va informar que havia trobat enterraments en *tegulae* i àmfora, així com

⁴³ La ubicació que dona M. Prevosti és molt més avall respecte la pedrera. L'autora situa el jaciment a 175 m i la pedrera es troba entre 275 i 300 m sobre el nivell del mar. L'IPAC suggereix que es tracta d'un error topogràfic o bé el jaciment es trobava al camí d'accés a l'explotació minera. De totes maneres comenten que els aficionats a l'Arqueologia del poble els indicaren un lloc on recordaven restes arqueològiques abans de la Guerra Civil i que encara s'hi troben restes de *tegulae* i àmfores. També a la zona anomenada Les Vinyes, uns metres a l'est de la pedrera J. Gómez (AECC) hi va trobar un fragment de fitxa retallat en ceràmica comuna romana de pasta grollera molt recremada. En principi, no creiem que tingui relació amb la necròpolis i es podria tractar de material arrossegat per les rierades des dels jaciments de més amunt (Turó d'en Torres).

incineracions en urnes i sitges. El mateix Ribas especifica que els enterraments estaven coberts amb terres on hi havia materials tardorrepublicans com són ceràmica ibèrica (a mà i a torn), romana i de vernís negre en menys quantitat (RIBAS 1952, 97; RIBAS 1975, 68).

Concretament, segons es desprèn dels apunts de l'arxiu del mateix M. Ribas, el 1938 es van trobar 6 enterraments de *tegulae* i altres en àmfora; un temps més tard en van aparèixer 3 més; i l'any 1938 es va trobar un conjunt de 16 enterraments. Del material arqueològic aparegut en destaca urnes cineràries, llantietes ceràmica romano-republicana, ibèrica, de vernís negre, romano-imperial, àmfores, vidres, fragments de ferro i plom, monedes romanes i agulles d'os (PREVOSTI 1981, 153). També es troba construïdes en *tegulae*, un nombre indeterminat en àmfora i altres en urnes cineràries, probablement disposades dins de sitges. Per tant es tracta d'una necròpolis molt extensa que combina dos rituals d'enterrament, la inhumació i la incineració, que probablement responen a dues tradicions, romana i ibèrica. Presenta alguns objectes habituals en aixovars funeraris d'època romana, com són les llànties i les monedes, tot i que M. Ribas no ens especifica si les va documentar dins els *loculi* funeraris. Per a la datació del conjunt M. Ribas documenta des de ceràmiques ibèriques i republicanes fins a imperials, per tant pensem que són tombes de finals del segle I aC fins l'Alt Imperi, moment en què els rituals d'enterrament romans permeten la deposició d'aixovar⁴⁴.

RIBAS, 1952, 97; RIBAS, 1964, 158; ESTRADA I GARRIGA, 1969, núm.91; RIBAS, 1973, 168; RIBAS, 1975, 68; PREVOSTI, 1981b, 153; MALUQUER DE MOTES i altres, 1986, 78; IPAC, Maresme.

Lloreda, Can (Sant Andreu de Llavaneres)

X: 455950/ Y: 603760

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes:

Prop de la masia de Can Lloreda, que s'aixeca, entre el Torrent de Lloreda i un afluent de la Riera de Rimbles, en una zona muntanyosa a 250 m s.n.m., s'hi van trobar: un tros de canonada de plom recobert amb obra feta de calç i sorra; possibles rajoles; moltes pedres; un pes ; ceràmica romana fina i grollera (particularment olles, cassoles, alguns gerros i plats), i fragments d'àmfores i dòlies.

RIBAS, 1952, 96, núm.104; PREVOSTI, 1981b, 495; IPAC Maresme.

⁴⁴ M. Prevosti havia suggerit una cronologia fins el Baix Imperi per la suposada datació dels enterraments en *tegula*. Però la inhumació també es practicava abans, tot i que es generalitzà als segles II i III dC, i les tombes de *tegulae* ja es troben des d'època tardorrepublicana.

Majoral, Can (Mataró)

X: 454484.517/ Y: 601366.047

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -100/ -30; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Augustià:ERU

Juli-Claudi:ERU Flavi:ERU s. II d.C:ERU s. III d.C:CER Baiximperial:CER

Elements: ABO FOR

A la finca de Can Majoral (en el veïnat de Mata), que es troba just sota el camí dels Contrabandistes i al nord-est del naixement del Torrent de Vallveric, a 125 m s.n.m., es coneix l'existència de restes romanes des del 1970 i l'any 1974 s'hi van efectuar excavacions.

S'hi ha documentat: un mur d'uns 55 cm d'amplada, restes d'un forn, un possible abocador (o estrat amb gran quantitat de material de desferres, però sense rebuigs de cocció) i una pedra de molí.

També s'hi han trobat cinc monedes de bronze: una d'ibèrica de la seca de *Lauro*, una altra de la de *Lagine* i tres de romanes inidentificables.

L'estrat identificable amb l'abocador presenta: TS itàlica, sud-gàl.lica, ceràmica de parets fines, una llàntia de volutes, àmfora, tègules i ímbrex. Tant en d'altres estrats com en superfície, s'han trobat, a més d'alguns dels esmentats, altres materials: ceràmica ibèrica; grisa ibèrica de la costa catalana; campaniana A, B i C; ceràmica pre-sigillata; TS hispànica, africana A, africana D, i *marmorata* ; parets fines amb decoració de granet de sorra; ceràmica comuna d'engalba interior roig pompeïà i llànties paleocristianes. Actualment, encara apareix abundant material ibèric i romà en superfície.

El material i el seu context ens indica que l'establiment va néixer en època republicana - tot i que no és possible descartar una precedent ocupació ibèrica- i tenim la certesa que va viure fins a finals del s.I o inicis del s.II dC, tot i que, versemblantment l'ocupació va continuar fins al Baix Imperi.

La ceràmica trobada en nivells estratigràfics, assenyala diferents etapes del jaciment:

Podem concretar el possible moment inicial del jaciment en el s.I aC, a través del nivell més antic (on hi ha campaniana B, amb ceràmica ibèrica, grisa ibèrica i campaniana A).

Una segona etapa s'emmarca en el s.I dC: el forn devia deixar de funcionar a començaments d'aquest segle (segons la TS sud-gàl.lica associada a pre-sigil.lata , TS itàlica) que es troba a l'estrat que el terraplè i l'abocador (també amb TS sud-gàl.lica, i material com la llàntia de volutes) pot datar-se de mitjan s.I dC.

La paret esmentada, està associada a un estrat datable d'entre finals del s.I dC i inicis del s.II dC través de la TS africana A. Tot i que aquest és el darrer moment documentat estratigràficament, la troballa de materials més recents en superfície fan pensar, en una ocupació de la zona fins al Baix Imperi.

Les restes són identificables amb un establiment rural: la peça de molí testimonia activitats relacionades amb l'agricultura i el forn una activitat terrissaire.

NAVARRO, 1971; MARTÍ, 1974; CLARIANA, 1976; S.A.M.M., 1977, 84, núm.76; ESTEBAN-GARRIDO, 1978; ESTEBAN, 1979; JUNCOSA, 1980; CLARIANA, 1981b; PREVOSTI, 1981b, 462-464; OLESTI, 1995, 459-460; IPAC Maresme.

Manent, Can (Premià de Mar)

X: 446503.93/ Y: 593494.61

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -100/ -50; Cronologia final: -25/ 100

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:CER Augustià:CER Juli-Claudi:CER Flavi:CER s. II d.C:CER

Can Manent és una de les masies més antigues de Premià de Mar documentada des del segle XVII. Actualment està catalogada com a Patrimoni Arquitectònic, supeditada al consegüent règim de protecció, i és la seu del Museu Municipal de Premià de Mar i de la Biblioteca municipal.. Es troba situada a la plana, a primera línia de mar al costat del Camí Ral o carretera N-II. Durant les obres d'instal·lació de llums a la plaça de Can Manent l'any 1986 i de pavimentació el 1988 es trobaren diversos materials arqueològics sense context que es troben dipositats al Museu Municipal de Premià de Mar⁴⁵.

Els materials, de cronologia molt àmplia, consisteixen en ceràmica de vernís negre Campaniana A tardana, àmfora púnicoebusitana, ceràmica comuna ibèrica (a mà i a torn), àmfora ibèrica, romana itàlica, bètica i local, ceràmica comuna romana (local i nord-africana) i fragments molt trinxats de *tegula* i *imbrex*. A més hom destaca la presència de ceràmica, sobretot ibèrica, i àmfores laietanes (possibles Pascual 1 o Dressel 2/4) a la tàpia de les parets de la masia.

No sabem d'on provenen aquests materials ni l'entitat del jaciment, però podem pensar en un establiment ibero-romà a la zona d'on s'haurien extret materials per a la construcció de Can Manent.

L'any 2000, en motiu de la col·locació d'un col·lector d'aigües residuals que creuava la plaça de davant de Can Manent, es va ser un seguiment d'obres que donaren resultats negatius.

CAZORLA-COLL-JÁRREGA, 1997, 190; IPAC Maresme. BOSCH-COLL, 2000;

⁴⁵ A la primera ocasió els materials van ser recollits per J. Corbella.

Martí de la Pujada, Can (Argentona)

X: 450940.84/ Y: 602630.54

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Republicà:ERU Augustià:ERU Juli-Claudi:ERU

Elements: NEC SIG

Al voltant de la masia de Can Martí de la Pujada, situada a tocar la riba oest del torrent de Can Martí, al peu d'un turó i a uns 180 m s.n.m., s'hi van observar parets, paviments d'*opus signinum* i, tant a l'entorn immediat com a l'oest de la casa i en direcció a Can Cabanyes, enterraments: en tègules, entre roques, i urnes cineràries. També s'hi va recollir abundant ceràmica sigil.lata, ceràmica de parets fines (entre la qual un vaset V.24 i un unguentari V.63), llànties, ceràmica comuna, àmfores i tègules.

Les restes indiquen un establiment rural amb una important necròpolis. Tanmateix, l'extensió i situació de la necròpolis permet plantejar altres hipòtesis: podriem estar davant d'una vila les dependències residèncials de la qual no haurien estat localitzades, o hi podria haver un establiment rural amb algunes tombes a Can Martí de la Pujada i una necròpolis associada a algun altre establiment a l'oest de la casa.

RIBAS, 1952, 85,93,98; RIBAS, 1964, 158; RIBAS, 1975, 50; PREVOSTI, 1981b, 223-224; OLESTI, 1995, 451.

Martí Dòria, Can (Premià de Mar)

X: 445343.41/ Y: 593337.04

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes:

Dins la propietat de Can Martí Doria, situada entre els termes municipals de Premià de Mar, Premià de Dalt i Teià, molt a prop del Camí del Mig, s'hi ha trobat materials ceràmics romans i medievals en superfície que no van ser recollits⁴⁶. Al Museu Municipal de Premià de Mar només s'hi conserven les restes d'un èquid (mandíbula i altres ossos de l'animal) atribuït al mateix jaciment. No podem determinar l'entitat del jaciment ni l'origen i cronologia dels materials.

⁴⁶ Notícia facilitada per J. Gómez.

Mas Català (Cabrera de Mar)

X: 449511/ Y: 597622.96

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -225/ -175; Cronologia final: 75/ 50

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Preromana:SIT Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric:SIT Republicà:ERU

El Mas Català és a la riba esquerra del torrent de Sant Feliu, davant mateix de Can Rodon de l'Hort. Era un mas modernista, on ara s'hi ha edificat pisos. El terreny havia estat pendent, cap al torrent, però s'ha aplanat per a la construcció. És a 2300 m de distància del mar i a 100m s.n.m.

Fou excavat d'urgència, en aparèixer-hi restes, durant la construcció dels pisos esmentats:

- del 26 d'abril al 4 de maig, sota la direcció de David Farell;
- del 5 al 12 de maig, sota la direcció de Marianna Pérez-Sala.

Les excavacions varen posar al descobert un grup de set sitges, amortitzades a final del segle III a.C. o inici del II a.C. També s'hi exhuma una edificació de parets de pedres lligades amb morter i arrebossades interiorment amb calç, amb una sèrie de forats oberts al sòl, que s'interpreten com bases per a sostenir àmfores. L'estança seria, doncs, un magatzem. La seva construcció es data en la segona meitat del segle II d.C. L'abandó de l'edifici i de les sitges que s'hi relacionaven, data de segon quart de segle I a.C. Es tractava d'una construcció de tècnica ben romana, amb l'arrebossat esmentat i amb coberta de tègules. En el marge de llevant, límit de l'excavació i de l'obra, s'apreciava que les restes continuaven en aquella direcció. Per tant cal considerar àrea arqueològica un bon tros més de terreny, per excavar en el futur, en el camp sobre els pisos.

IPAC, Maresme.

Masia de Can Boquet (Vilassar de Dalt)

X: 445100/ Y: 597700

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: -100/ -30; Cronologia final: 150/ 220

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:CER Augustià:CER Juli-Claudi:CER Flavi:CER s. II d.C:CER s. III d.C:CER Baix imperi (?):CER

Elements: EPI

Les Planes de can Boquet es troben al sector de muntanya del nord de Vilassar de Dalt i és una zona amb jaciments de diferents èpoques, bàsicament prehistòrica. Es troba a una distància de 4 km. del mar aproximadament. La seva cota s.n.m. és de 360-365 mts.

Les restes van apareixer escampades per una gran terrassa de conreu que es troba per sobre del caminet que des del camí principal (Camí de La Roca a Vilassar de Dalt) porta fins a la casa de can Boquet. La manera com van ser trobades, en pilons de sorra més o menys aplanats i escampats, mostra clarament que es tracta d'un abocament provinent d'un altre lloc, que segons tots els indicis és el mateix mas de Can Boquet, en la seva planta baixa. Degut a això i a l'escassa potència estratigràfica (un pam i escàs fins a la roca granítica en descomposició, el sòl natural) la intervenció es va limitar a una simple recollida de material, efectuada el mes d'abril de 1996.

Allò recollit en superfície presenta una fàcies històrica força unitària dins del que serien els períodes republicà i imperial romà. Amb tot, hi ha tres fragments de terrissa sense forma pertanyents a un mateix vas, possiblement neolític, una paret carenada de vas amb decoració de pentinat múltiple i un altre fragment sense forma amb les mateixes característiques decoratives. Aquest petit lot, que no sembla tenir res a veure culturalment amb la majoria del conjunt documentat, cal relacionar-lo amb les abundants restes prehistòriques de l'indret, que es documenten superficialment arreu de la zona.

Pel que fa pròpiament a les restes romanes republicanes tenim en primer lloc un fragment de terrissa de vernís negre del taller de Cales, possiblement del seu període mig. A la mateixa època s'han d'atribuir dos fragments sense forma d'àmfora púnica ebusitana i quatre més d'àmfora itàlica del tipus DB. El material més abundant és, naturalment, el d'arrel indígena, és a dir, l'ibèric. Hi tenim representat el *kalathos* o barret de copa, així com diverses parts pertanyents fonamentalment a gerres, com són les nanses o els fons, majoritàriament anulars.

Les terrisses romanes representen igualment un lot significatiu. Per ordre cronològic hi ha en primer lloc la TS itàlica, amb un fragment de base anular pertanyent possiblement a una pàtera, un fragment de peu similar a l'anterior, una paret de pàtera de forma indeterminada amb impronta de peu i decoració de dos cercles concèntrics incisos i un minúscul fragment sense forma.

La TS sud-gàl·lica és més abundant. Hi trobem representada la forma Drag. 29a, la Drag. 29b, així com altres fragments atribuïbles a la mateixa forma Drag. 29 però sense els detalls que ens permetrien assignar-los a una variant determinada, com són una vora molt malmesa i una paret decorada mitjançant motius vegetals. A la forma Ritt. 8 potser

pertanyen un minúscul fragment de vora i paret i també un fons de bol. Un fragment de paret amb motllura interna ha estat atribuït a la forma Drag. 15-17 amb dubtes. Al tipus Drag. 37 pertany possiblement un fons de bol. Per a un petit fragment de paret decorat amb elements vegetals i un ocell i per a tres fragments més de paret sense decoració no ha estat possible atribuir-los la forma original.

De TS hispànica només comptem amb un únic fragment de paret, molt petit, amb una decoració força malmesa consistent en una línia d'oves emmarcada per un fris.

Curiosament no s'ha trobat ni un sol fragment de TS africana. Per contra, de ceràmica de cuina de procedència africana, que era elaborada pels mateixos tallers, en trobem força exemples. Així, tenim ben representat el plat-tapadora forma Hayes 196, amb quatre exemplars. Les cassoles del tipus Ostia III, 324 també s'han pogut documentar, així com les més modernes Ostia III, 267. També hi ha dos exemplars pertanyents a la cassola Lamb. 10a/Hayes 23b. Una petita vora, no identificable, i 19 fragments sense forma (un d'ells amb la paret externa estriada) completen aquest lot.

Pel que fa a la ceràmica de parets fines, comptem tan sols amb un únic fragment de fons, pertanyent possiblement a un vas del tipus Mayet XXXII o XXXIII.

La terrissa romana de producció local és, naturalment, la més abundant en el conjunt. Així, hi ha diversos exemplars de vora de gerra, d'olla, parets carenades i nanses, també de gerra, així com fons, tant d'olla com de gerra, tot i que alguns d'ells són indeterminats. De bols en tenim dos, un del tipus Llafranc i un altre de vora lleugerament exvasada, bisellada. Completen el lot 47 fragments sense forma.

La ceràmica romana de cuina de producció local, de pasta més grollera i sovint de tonalitat negrosa, presenta com a formes més característiques l'olla, a la que cal afegir 7 fragments sense forma pertanyents a la mateixa producció.

L'àmfora romana imperial es troba representada per les importacions bètiques, amb 5 fragments sense forma, i per les d'elaboració local, amb 23 fragments de paret.

Altres materials són el *dolium*, amb un gran fragment de paret, i els claus de ferro, amb dos exemplars, un d'ells amb la cabota circular i l'altre amb cabota possiblement quadrangular.

Les restes constructives, que indicarien la presència d'un assentament, són destacables. Comptem amb la presència de dos maons circulars d'uns 40 cm. de diàmetre i 5,3 de gruix, així com també amb dos fragments més de maó, amorfs. També hi ha un nombrós lot de *tegulae*, concretament 23 fragments amb llavi i 65 plans. Pel que fa a les *tegulae* planes, cal destacar un exemplar que presenta estampillada abans de la cuita la marca L · HER · OP, amb la L mal impresa i amb la H i la E formant nexa. Completen el lot dos fragments d'*imbrices*, un d'ells de dubtosa romanitat.

Deixant de banda els materials pre-ibèrics, considerem que el lot ressenyat presenta una cronologia romano-republicana a imperial (*circa* -100 a 300). Amb tot, alguns dels materials poden ser datats també en el Baix Imperi, per la qual cosa no es descarta aquesta cronologia, que de tota manera preferim mantenir-la com a dubtosa.

Observacions

L'àrea de Can Boquet -amb un poblament prehistòric ben documentat, restes ibèriques indeterminades (possiblement tardanes) i medievals es trobava mancat de testimonis clars del període romà. Una observació acurada tant del mas de Can Boquet com de l'ermita de Sant Salvador que es troba adossada, ens ha permès d'adonar-nos de la presència de materials romans reaprofitats en la seva construcció, sobretot *tegulae*. Tot i

que no són excessivament abundants, es concentren sobretot en la paret exterior de l'absis de l'ermita de Sant Salvador, precisament la que hom té per més antiga de tota la construcció. I és que aquest àbsis, considerat pre-romànic per alguns estudiosos locals, presenta una volta de canó alleugerida de pes amb l'ús de gerres de ceràmica, que s'han anomenat *amforons*, força interessant arquitectònicament. En qualsevol cas, la troballa d'aquests elements de fàcies romana a Can Boquet aporta nous elements de valoració per a l'anàlisi d'aquesta engrescadora construcció.

ALTIMIRA i altres, 1986, 142-146; BASTARDES i altres, 1994, 24; COLL-CARMONA, Inèdit.

Matavents, Can (Argentona)

X: 449420.01/ Y: 602571.82

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: TRS. Tipologia per èpoques: Romana:TRS

Tipologia per períodes:

Elements: FOR

Al sud de la casa de Can Matavents, que s'aixeca al sud de la riera de Pins, al seu punt de confluència amb la riera d'Argentona, a una 90 m s.n.m., s'hi descobrí - arran d'unes obres - un forn romà envoltat d'un gran escampall de ceràmica i àmfora romanes.

RIBAS, 1952, 97; PREVOSTI, 1981b, 221; OLESTI, 1995, 45; IPAC, Maresme.

Mateu del Nen, Can-Camp dels Hermanos (Vilassar de Dalt)

X: 446405.852/ Y: 595900.973

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER

Alt imperi (indefinit):ERU Baix imperi (?):ERU

Elements: SIG

En dos punts propers, a l'anomenat Camp del *Hermanos* que està situat entre els termes municipals de Premià de Dalt i de Vilassar de Dalt, sota de la Urbanització de la

Cisa, i a Can Mateu del Nen, que es troba situat al sud-oest del terme municipal de Vilassar de Dalt, a la dreta de la Riera de Vilassar es documentaren restes romanes.

Al camp dels Hermanos -topònim que prové de la presència d'un centre religiós dels Germans de La Salle- en motiu de la construcció de cases unifamiliars i la urbanització de la zona, entre el torrent d'En Moragas (Premià de Mar) i els carrers Cadí, Pere el Gran i el Camí Sot del Pi (Vilassar de Dalt), el Servei d'Arqueologia va efectuar uns treballs de seguiment de màquines i prospeccions arqueològiques, la direcció de les quals va anar a càrrec de M.C. Carmona i de N. Roselló.

La intervenció no va poder documentar cap resta constructiva i la troballa de materials ceràmics va ser escassa. En les prospeccions superficials es van trobar materials constructius romans, un fragment de *terra sigillata* i fragments de ceràmica ibèrica, juntament amb ceràmica d'època moderna. Amb les rases de sondeig es van documentar els nivells de sorres de la riera de Moragas que baixa de la Cisa abans de ser desviada a Can Nolla. Entre aquests nivells es van recollir un fragment d'àmfora ibèrica i un maó antic.

L'escassa informació extreta d'aquesta intervenció no ens permet determinar cap estructura antiga a la zona i creiem que els materials trobats provenen de jaciments íbero-romans propers com el del Camí de la Cisa.

I a Can Mateu del Nen, segons la comunicació personal d'I. Terrades es descobrí un paviment d'*opus signinum* (PREVOSTI 1981, 137). L'IPAC el situa a l'actual urbanització Comtes d'Urgell i el relaciona amb els jaciments d'El Caminet, Sota el Camp de Futbol i Sot d'en Pi (BURJACHS-DEFAUS 1987).

Els dos conjunts de troballes, podriem formar part d'un mateix establiment rural que va perviure almenys, durant l'època alt-imperial romana.

PREVOSTI, 1981b, 137; CARMONA-ROSELLÓ, 1997; IPAC Maresme.

Mateu, Can - Ca l'Arnau (Cabrera de Mar)

X: 449360/ Y: 597570

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -175/ -150; Cronologia final: -15/ 0

Tipologia principal: ARR. Tipologia per èpoques: Preromana:NEC Romana:ARR

Tipologia per períodes: Ibèric:NEC Republicà:ARR Augustià:TRS

Elements: FOR MOS NEC SIG TER TRS

Dins de la propietat de Can Mateu i de la de Ca l'Arnau, dues masies situades al vessant dret de la riera de Cabrera, al nord del Poliesportiu, al peu del Montcabrer, hi ha restes de construccions romano-republicanes.

Els camps van en descens des de les masies fins a la riera, amb unes alçades del voltant dels 90 m s.n.m. i a 2200 m de distància del mar.

Pellicer (1887) hi descriu enterraments ibèrics. Ribas (1932) hi esmenta la troballa de “grans lloses de pedra, fragments de columnes i molts fragments de ceràmica, tot romà”; i posteriorment (Ribas 1933), “restes romanes que fan suposar ésser una vil·la. Pareds, molta ceràmica i paviment ordinari. Recentment, restes de columnes de pedra i carreus treballats. Dintre d’aquesta propietat s’havien descobert enterraments ibèrics.” Prevosti (1981) ho donà també com una vil·la i publicà unes notes de l’arxiu de Ribas on deia que s’hi havia trobat paviment d’*opus signinum* i algun tros d’*opus marmoreum* blanc i negre, ceràmica, entre la que destaquen nou fragments de sigillata, un amb marca il·legible, ceràmica de parets fines, amb vernís i sense, àmfora, ceràmica comuna, campaniana, vidre, agulla d’os, una fusaiola, tesselles de marbre blanques i vermelles, a més de publicar una planta de les habitacions exhumades, on se’n veuen o insinuen set. També escriví Ribas: “Al mateix lloc, troballa d’enterraments ibèrics idèntics als de Can Rodon de l’Hort.” El 1997-98, en projectar-se la urbanització dels terrenys arran de la riera, el Servei d’Arqueologia de la Generalitat de Catalunya hi endegà una prospecció arqueològica, a càrreg de l’empresa Arqueociència. En donar resultats positius, s’han practicat excavacions en tres sectors, on s’ha trobat, de nord a sud: 1- un forn corresponent a una terrisseria romana de segona meitat del segle I a.C.; 2- unes termes romanes, de cronologia extraordinàriament antiga, del 175-150 a 100-90 a.C.; 3- un sector d’habitacions coetànies amb les termes. Tot plegat està encara en procés d’estudi i per tant les dades que en donem, per gentilesa del seu excavador, Albert Martín, són encara provisionals.

La interpretació d’aquestes restes és encara prematura, tot i que els sectors 2 i 3 responen a un assentament netament romà, potser de control militar, extramurs de Burriac, anterior a la fundació d’*Iluro*. Cal tenir present que la necròpoli ibèrica s’exten per la zona de can Mateu.

Poden atribuir-se a aquest mateix assentament, tres àrees de troballes localitzades a l’entorn de les restes que hem descrit:

Als peus del Turó de l’Infern, en la cantonada del carrer Girona amb una torrenera pavimentada, tocant a la zona, de Ca l’Arnau-Can Mateu, s’hi va trobar un dels grups de restes en qüestió.

És en unes terres a la riba dreta de la riera de Cabrera, que feien una mica de pendent cap a la riera, actualment urbanitzades, a uns 2400 m de distància del mar i a 95 m s.n.m.

En aquesta zona, en motiu de la col·locació d’un pal de telèfons, durant la construcció de les cases de la urbanització de la Guardiola, va aparèixer un mosaic d’*opus signinum* amb tesselles encastades de color blanc, formant un semicercle, juntament amb tres parets, a un metre de fondària. Hom suposa que el mosaic continuava cap al davall de les cases veïnes. Mn. Raimon Canalies, rector de Cabrera, en va extreure un tros de 1 x 1,50 m i el va col·locar en el pati de la rectoria, on roman soterrat. Barral el va publicar, sense atribuir-li cap cronologia. Prevosti el situà malament, car en rebé una informació equivocada, com si fos aparegut al costat de l’església.

La interpretació del jaciment, després de les excavacions realitzades en la zona de Can Mateu i Ca l’Arnau, fan pensar que es tracta de part d’aquest mateix conjunt arqueològic. La seva cronologia, podria molt ben ser republicana car aquesta mena de mosaics són especialment característics del segle II i I a.C. i menys abundants en el segle I d.C. Si més no, és prova que el jaciment continua per sota de la urbanització de la Guardiola.

Al costat del Poliesportiu de Cabrera de Mar, just sota l'àrea de la piscina, a tocar de la riera de Cabrera, dins de l'àrea de Can Benet, s'ha trobat el segon conjunt de restes. Es tracta de les terrasses que queden just per sobre de la riera, abans que el terreny s'enfili cap el Montcabrer, per tant s'hauria de considerar llera de la riera. És a uns 87 m. s.n.m., i a 2200 m del mar. Tota la zona estava senyalada d'antic com a àrea de troballes arqueològiques, tot i que en aquest punt precís no s'hi havia localitzat mai res. L'octubre del 1999, en obrir unes rases per fer una paret de contenció de la piscina, per tal de poder-hi fer unes obres d'ampliació d'aquestes instal·lacions esportives, varen aparèixer murs i mosaics. Els treballs d'excavació foren executats per Marc Jiménez, entre aquesta data i el gener del 2000. Es tracta d'una àmplia zona de deu habitacions, distribuïdes al voltant de dos carrers, amb parets de pedra lligades amb fang, dues d'elles amb una llar de foc. Però la troballa més espectacular són dues estances de grans dimensions, pavimentades d'*opus signinum* tessellat. Un d'ells dibuixa rombes, envoltats d'una sanefa en forma de greca. El segon presenta tesselles soltes disperses, envoltades d'una simple línia recta. D'aquest darrer sols se'n coneix un angle, car continua cap a sota del carrer veí, mentre que el primer continua per sota de la piscina, i ha estat malmès en bona mesura. La construcció sembla posterior al 135 – 125 a.C. i l'amortització del conjunt es situa entre el 100 i el 75 a.C. La interpretació de les restes s'ha de lligar amb les aparegudes a la zona de Ca l'Arnau, encara en procés d'estudi i d'interpretació definitiva, però que semblen formar part d'un establiment romà al peu de l'*oppidum* de Burriac, segurament de control d'aquest nucli i del país.

Finalment, a la dreta de la riera de Cabrera, al peu del Montcabrer, sota Can Mateu i Ca l'Arnau, on actualment hi ha el Poliesportiu de Cabrera, es van fer troballes ibèriques i romanes.

En fer-se els rebaixos per a la construcció del complex esportiu, hom va detectar “la presència d'una quantitat notable de fragments de ceràmica ibèrica i romana, d'ús comú, incloent àmfora. També es varen trobar dos fragments de tègula amb vora. Destaquem la presència d'un fragment de T.S. Sudgàlica.” (Garí, 1985). No s'hi detectà cap resta d'estructura. Actualment és impossible de prospectar. Si mai s'hi ha de remoure terres, seria convenient que ho vigilés un arqueòleg.

PELLICER, 1887, 125,245; SERRA RÀFOLS, 1928, 53-54; RIBAS, 1932, 324; RIBAS, 1933, núm.31; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 89; RIBAS, 1952, núm.40; PREVOSTI, 1981b, núm.187;

Melga, Can (Mataró)

X: 452234.92/ Y: 598241.92

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (indefinit):ERU

Elements: NEC

A la finca i al sud de Can Melga , que se situa entre el Camí del Mig i l'autopista C-32, a l'est de la Riera d'Argentona, a uns 25 m s.n.m., s'hi han senyalat restes de parets i paviments; quatre sepulcres de tègules, un dels quals amb una pedra treballada col.locada en forma d'estel.la; pedres treballades, i material ceràmic: terra sigil.lata, ceràmica comuna romana, àmfores, bipedals, dòlies i tègules.

Es tracta , versemblantment, d'un establiment rural amb la seva necròpolis.

RIBAS, 1933, B; RIBAS, 1952, 96, 98, núm.98, 133; S.A.M.M., 1977, 90, núm.84, 96; PREVOSTI, 1981b, 250-251; IPAC Maresme.

Mil.liari de Sant Vicenç de Montalt (Sant Vicenç de Montalt)

X: 459005.02/ Y: 601986.56

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: MIL. Tipologia per èpoques: Romana:MIL

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):MIL ? Baix imperi (?):MIL ?

A l'encreuament entre el Camí de Sant Llop i el que porta a Can Mir, sota el turó del Balís, a 45 m s.n.m., s'hi pot veure un bloc de granit cilíndric, sense inscripció, que fa 110 cm d'alçada per 195 cm de diàmetre. Les seves forma i ubicació fan molt versemblant que es tracti d'un mil.liari que assenyalava la Via Augusta.

OLESTI, 1995, 483; IPAC Maresme.

Miqueló, Can (Vilassar de Dalt)

X: 447702.869/ Y: 595737.247

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: 15/ 170; Cronologia final: 80/ 250

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Juli-Claudi:ERU Flavi:ERU s. II d.C:ERU

Elements: SIG

Jaciment situat en un camp a l'esquerre de la Riera de Vilassar, per sobre de l'autopista C-32 i prop de l'antic traçat del Camí del Mig. Durant les obres d'aterrament del terreny aparegueren els fonaments d'una construcció romana. Actualment es troba sota uns hivernacles del centre Plantes Mitjans. No es va poder efectuar cap excavació arqueològica i el que coneixem és a través dels membres del Museu de Vilassar de Dalt.

Les restes constructives consisteixen en una gran habitació o diverses habitacions de 12 per 12 m pavimentada amb *opus signinum*. La paret sud seguia la direcció d'est a oest, paral·lela al Camí del Mig, i es documentà en una llargada de 40 m. Per tant, ens trobaríem davant d'una construcció molt més gran.

En les prospeccions arqueològiques efectuades per Prevosti es va poder recollir el següent material: gran quantitat de material constructiu (*tegulae* i *imbrices*), 2 fragments de TS Sudgàl·lica, 1 fragment de terra sigil·lata africana A i molts fragments d'àmfora (PREVOSTI 1981, 136).

La interpretació proposada, per la ubicació i disposició del jaciment i pel material documental, és que es tractaria d'una vil·la romana al costat de la Via Augusta d'època Alt Imperial (PREVOSTI 1981, 136).

PREVOSTI, 1981b, 135-136; UBACH, 1994, 103; OLESTI, 1995, 424; IPAC Maresme.

Mir, Can (Sant Vicenç de Montalt)

X: 459003.88/ Y: 601919.76

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Augustià:ERU

Juli-Claudi:ERU Flavi:ERU

Elements: FOR TOM VIA

Per sota del camí de Sant Llop, en la seva confluència amb el camí que porta cap a Can Mir, al peu del turó del Balís, a uns 40 m s.n.m., s'hi van documentar restes d'un tram de camí (fet amb pedres grolleres i desiguals amb argamassa), un forn, i dues sepultures de teules.

També s'hi han trobat fragments de ceràmica ibèrica, un fragment d'àmfora tarraconesa i un altre d'itàlica Dressel 2/4.

S'esbossa un assentament rural romà situat al costat de la via Augusta.

RIBAS, 1952, 92, núm.16; RIBAS, 1961, 269; PREVOSTI, 1981b, 516-517; OLESTI, 1995, 483; IPAC Maresme.

Miralles, Can - Can Modolell (Cabrera de Mar)

X: 449286.82/ Y: 598056.13

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -375/ -300; Cronologia final: -175/ -150

Tipologia principal: SIT. Tipologia per èpoques: Preromana:SIT Romana:SIT

Tipologia per períodes: Ibèric:SIT Republicà:SIT

Elements: NEC

Al nord del poble de Cabrera, entre les masies de Can Miralles (o Can Bartomeu) i Can Modolell, al costat esquerre del Camí de Can Segarra, s'han trobat sitges.

Es tracta del turó de Can Modolell, que s'aixeca entre el torrent del Castell i el de Sant Feliu. La zona és d'un cert pendent, a uns 2750 m de distància del mar i a 140 m s.n.m.

Entre el 1964 i 1966, en explanar-se el terreny, aparegué la primera sitja del conjunt. Posteriorment anaren apareixent d'altres, i foren excavades en diverses ocasions, en un total de 14 sitges, fins al 1989. L'abril del 1975 se'n descobriren dues, durant la construcció d'una piscina. La sitja núm. 32 aparegué durant les excavacions de Can Modolell. El 1979 es trobaren tres sitges més durant unes explanacions de terrenys. L'estudi de conjunt d'aquest camp de sitges es deu a Pujol i García (1982-83). Sel's donà la numeració corresponent, dins de tot el conjunt de la vall de Cabrera. Altres sitges es trobaren en mal estat de conservació (Bonamusa, 1970).

El 1968 s'excavà la núm. 24, que resultà reutilitzada com a tomba i es va datar cap a final del segle III o inici del II a.C. Contenia casc i espasa cèltics, a més de les dues àmfores senceres, diversos vasos i una joia de bronze i pasta de vidre. La resta de sitges havien fet la funció de magatzem. Dues d'elles foren amortitzades entre el 375 i el 300 a.C., dues, entre el 275 i 225 a.C. i la resta a partir de l'inici del segle II a.C., potser en el primer quart del segle. Pujol i García opinen que prop del grup de sitges en qüestió, hi devia haver algun hàbitat, donades les abundants restes de menjar i de ceràmica que s'hi va trobar, per la distància de 500 m del poblat i per la proporció de proto-campanianes i àmfores púniques de la Mediterrània central que s'hi va trobar, més elevada que en les del poblat.

Ribas i Martín (1960-61) indiquen que es va trobar una altra sitja, a la vora d'aquest indret, en el camí que va des del poble fins a la Font Picant, de la qual se n'excavà el

fons. També dona una cronologia d'amortització de primer quart de segle II a.C. (Pujol-García, 1982-83).

Com s'explica en la fitxa de Can Bartomeu, tota la zona del Camí de Can Segarra i voltants, des de Can Modolell fins al poblat de Burriac, és una zona de camps de sitges i d'hàbitats dispersos extramurs. Tota ella, per tant s'ha de qualificar de zona arqueològica.

RIBAS, 1952, 44; RIBAS-MARTÍN, 1960-61; MARTÍ, 1978; BARBERÀ-PASCUAL, 1979-80, 232; PUJOL-GARCIA, 1982-83; GARCIA-ZAMORA, 1993; ZAMORA i altres, 1994. IPAC, Maresme;

Modolell, Can (Cabrera de Mar)

X: 449320.54/ Y: 598017.19

Època: 2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -50/ -40; Cronologia final: 560/ 560

Tipologia principal: SAN. Tipologia per èpoques: Romana:SAN

Tipologia per períodes: Ibèric:CER Republicà:CER Augustià:SAN

Juli-Claudi:SAN Flavi:SAN s. II d.C:SAN s. III d.C:SAN Baiximperial:SAN

Elements: ARQ EPI ESC FOR MOS PIN SIG

Can Modolell, l'antic can Lledó, és una masia situada al nord del poble de Cabrera, al costat del camí de can Segarra. En les seves terres, molt a la vora del mas, tocant al camí, hi ha el jaciment romà. És una zona elevada, sobre el turó de Can Modolell, amb bona visibilitat fins al mar, als peus de la muntanya de Burriac, una mica pendent, a l'esquerra de la riera de Cabrera, a 2.660 m de distància del mar i a 135 m s.n.m. Les restes conegudes ocupen una superfície d'uns 27 x 23 m, tanmateix encara queda part del jaciment per excavar.

Fou descobert a principi dels anys 70, car s'observaven dues sitges en el talús del marge del camí i un furtiu hi va trobar la primera àrula dedicada al culte de Mitra. Es tracta del mateix indret on s'aixecaven les runes de la capella de Sant Joan, com apareix en un plànol publicat en la *Geografia General de Catalunya* dirigida per Carreras Candi (Barcelona, III, p. 305-306). Entre 1974 i 1984 va ser excavat per la Secció Arqueològica del Museu Municipal de Mataró (SAMM). El 1984 Burjachs fou encarregat pel Servei d'Arqueologia de la Generalitat de prospectar la zona de l'hort de Can Modolell, on es va comprovar que el jaciment continuava, a més de detectar-hi un assentament de l'ibèric final. Encara, el 1994, abans de construir el mur de contenció al llarg del camí de can Segarra, es va excavar la zona occidental del jaciment, on sols va aparèixer un forn i es va comprovar que l'edifici no continuava en aquella direcció (Vila, 1994).

L'excavació dels anys 70 va desmuntar algunes restes, per poder excavar l'edifici romà. La part central d'aquest consisteix en una sala semisubterrània, que hom ha considerat el mitreu, anomenada criptopòrtic pels seus excavadors (potser fóra més prudent dir-ne cripta car no sabem si al damunt hi havia un porticat), amb les parets d'*opus africanum*, és a dir, d'obra de mamposteria i de tant en tant una pilastra amb base i imposta, encastada en l'obra. La sala està pavimentada amb lloses de granit i s'hi accedeix

mitjançant una escalinata de tres graons. També s'hi ha trobat testimonis de la coberta de volta. Bonamusa (1996) opina que el criptopòrtic podia fer la funció d'entrada del recinte. Dóna a una altra sala pavimentada amb *opus signinum*, de la qual sols se'n coneix un tros. A l'oest del criptopòrtic, hi ha tres estances, una d'elles, alto-imperial, amb una estructura que sembla una torre semicircular. En un extrem, hi ha un forn, segurament d'època tardo-antiga, potser del segle V. A l'est hi ha altres habitacions, no subterrànies, d'època imperial romana, en una de les quals es van trobar restes de pintura parietal.

Dins del jaciment s'han trobat una sèrie de testimonis de culte: dos altars votius a Kautes datables en la segona meitat del segle I i en el segle II (IRC I, 85; Mayer i Rodà, 1992), un fragment de coronament d'altar rodó a Kautes probablement d'època flàvia (IRC I, 86), un altar molt deteriorat que podria haver estat dedicat a una divinitat femenina, possiblement de primera meitat del segle II (potser Diana, Fortuna, Luna, Victòria...) (IRC I, 87); una *tabula ansata* votiva, de bronze, dedicada a un déu de difícil lectura, potser Silvanus (Mayer-Rodà, 1988), i una altra dedicada a Neptú (Mayer, 1993), ambdues datables en època flàvia; altres ofrenes votives que no mencionen cap divinitat, i elements escultòrics, com una mesa d'altar decorada amb relleu amb iconografia mitraica, diversos fragments d'una pàtera d'ònix decorada amb una serp en alt relleu, un fragment de sòcol d'altar de marbre i una petita cama votiva de bronze. La majoria d'aquestes peces han aparegut en l'estrat IV, que amortitza l'edifici del criptopòrtic. També en aquest estrat, han aparegut plaques de marbre pertanyents a un programa decoratiu parietal i de paviment d'*opus sectile*, amb un mínim de 18 menes de marbres de procedències diferents (Álvarez-Mayer, 1998). Les excavacions també han proporcionat un fragment d'*opus signinum* amb tesselles blanques encastades que fan un dibuix de rombes, quatre fragments d'*opus tessellatum*, tesselles soltes de pasta vítrea i diversos fragments escultòrics. Destaca també un conjunt de maons grafiats. En la zona de les habitacions de l'est, s'han trobat sengles dipòsits probablement votius, de peces de vidre senceres o gairebé (Clariana, 1998) i de peces ceràmiques completes, entre les quals una gran pàtera de la forma Ritt. 1, de 66 cm de diàmetre, amb el segell de *Rasinius*, d'Arezzo, i el seus esclaus o lliberts *Memmius* i *Hiera*, datable entre el 25-15 a.C. En aquesta mateixa zona fou on un furtiu desenterrà l'àrula IRC I, 85.

A banda de la troballa de ceràmiques residuals, dels segles IV a I a.C., en estrats posteriors, la seqüència estratigràfica que s'ha documentat fins ara, estableix: 1- una primera fase constructiva d'època d'August segons Bonamusa (1998) (en base als dos estrats inferiors, un paviment de pedra petita travada amb argamassa amb campaniana B, ceràmica grisa de la costa catalana i ceràmica ibèrica i un altre estrat al seu damunt amb campaniana A, i ceràmica ibèrica, en connexió amb una paret de pedra seca), ara bé, davant d'aquests materials potser caldria endarrerir-ne la datació fins cap el 50 a.C., com conclouen Bonamusa i Garí (1984) ; 2- una fase constructiva d'època de Claudi (en base a trinxeres de fonamentació d'antics murs i paviments amb material d'aquest moment: TS sud-gàl·lica, formes Drag. 33, 24/25 i 18); 3- una remodelació de tot l'edifici, a la qual pertany la cripta que hom ha suposat el temple de Mitra, datable al final del segle II o l'inici del III (en base a TS africana A, formes Lamb. 9 i 10); aquest edifici s'amortitzà al final del segle III; 4- una fase tardo-antiga, els fonaments de les parets de la qual retallen els estrats d'amortització de la fase anterior i el terraplenat (estrat IV), datable en la segona meitat avançada del segle V o molt al principi del segle VI (en base a les ceràmiques més modernes de l'estrat de terraplenat: Fulford 27 de TS africana C, Hayes 12 i 93B de la D, Hayes 2 de TS xipriota, mentre que les Hayes 76, 87A, 80 i 99 poden ser també del segle V) (Járrega-Clariana, 1996), segurament pertany a aquesta fase un fragment de *mensa* d'altar paleocristiana, probable indici del caire

cultural de l'edificació del segle V-VI; 5- i finalment, després de l'amortització de les estructures tardo-antigues, una fase medieval (Clariana, 1989; Garí, 1992), amb tres enterraments en cista, i encara posteriors a ells, un conjunt de quinze fosses que retallen els estrats romans, datades en el segle XII, així com parets que hom ha suposat del temple de Sant Joan. El document més antic d'aquest temple data del 1023. El darrer terraplenat (nivell 1), que amortitza les estructures medievals, es data en el segle XIV. Clariana i Jàrrega (1996) proposen, però, un lleuger desplaçament del lloc de culte.

El jaciment no està exhaurit i segueix en peu la discussió sobre la seva funció. Bonamusa i el membres de la SAMM (1978) l'interpretaren, en un primer moment, com una vil·la romana, tot i obrint la possibilitat que també hi pogués haver un temple pagà. Amb les troballes successives d'elements de culte, especialment mitraic, va anar prenent cos la idea que es tractava d'un mitreu. Ara bé, que aquest pogués ser dins d'una vil·la, encara no ha estat descartat. Mayer (1994) fins i tot ha apuntat que es podria tractar d'una propietat imperial, degut a l'esment de dos esclaus imperials com a dedicants d'una de les ares votives. En aquest cas, la presència del culte oriental de Mitra s'entendria que hauria estat introduït per funcionaris imperials. La datació dins la segona meitat del segle I d.C. d'una de les àrules dedicades a Kautes, dona la datació més antiga per a un testimoni de culte mitraic dins de la península ibèrica. Prevosti (1981;1996) observa que cal considerar la possibilitat que es tracti d'un lloc de culte de tradició ibèrica, assimilat pels romans. Es basa en l'antiguitat de les parets i el paviment trobats sota l'edifici amb cripta (amb materials tardo-republicans i per tant datables segurament cap el 50 a.C. com a mínim, als quals cal afegir el fragment d'*opus signinum* amb tesselles encastades, de probable datació republicana), en el testimoni de culte que representa el dipòsit votiu amb la gran pàtera de sigil·lata aretina, que dona fe que aquest ja existia com a mínim en època de Claudi, en què es va fer l'enterrament del conjunt, si no en època d'August, i en la zona on es troba el santuari, al peu de l'*oppidum* de Burriac i en una regió on sembla que el culte astral podria tenir arrels en la religiositat pre-romana. Ara bé, sembla clar que el santuari no era sols a Mitra, car també s'han trobat dedicacions a altres divinitats, potser associades a ell o potser independents: Neptú, potser un Silvà i una deesa del panteó romà. L'assimilació cristiana d'aquest santuari pagà amb el culte a Sant Joan, és altament probable, tot i que no comprovada. El culte al déu solar Mitra hauria quedat encobert per l'advocació al sant del solstici d'estiu i de la celebració del foc.

MARINER, 1975; S.A.M.M., 1978; RODRÍGUEZ-ALMEIDA, 1979; PREVOSTI, 1981b, núm.192; BONAMUSA-GARÍ, 1984; BURJACHS, 1985; CLARIANA, 1989; CLARIANA-JÁRREGA, 1990; MARTÍ-JUHÉ, 1991; GARÍ, 1992; MAYER-RODÀ, 1992; MAYER, 1993; MAYER, 1994; VILA, 1994; JÁRREGA-CLARIANA, 1996; CLARIANA-JÁRREGA, 1996; PREVOSTI, 1996; KOPPEL-RODÀ, 1996; CLARIANA, 1998; ÁLVAREZ-MAYER, 1998; BONAMUSA-GARÍ-CLARIANA, 1998; BONAMUSA, 1998; IPAC, Maresme. IRC, I, núms.85-93;